
	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 1/71

PROGRAMACIÓ DOCENT

**SUBDEPARTAMENT DE
Llengües i Cultura Clàssiques**

CURS 2019-2020

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 2/71

Índex

CULTURA CLÀSSICA.....	5
1. INTRODUCCIÓ.....	5
2. ELEMENTS CURRICULARS COMUNS A TOTA L'ETAPA DE L'ESO.....	5
3. CONTRIBUTIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU.....	8
4. ADEQUACIÓ I SEQÜÈNCIA DELS OBJECTIUS PER CURSOS.....	10
5. SELECCIÓ I SEQÜÈNCIA DELS CONTINGUTS PER CURSOS.....	10
6. METODOLOGIA.....	12
Criteris per al disseny de les activitats a cada curs amb atenció a les competències clau i als diferents nivells d'aprenentatge (activitats bàsiques, d'ampliació i de reforç).....	13
Criteris per a l'organització del temps i dels espais. Formes d'organització de l'aula.....	13
Materials i recursos didàctics.....	13
El tractament de la lectura.....	13
Utilització de les Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).....	14
Contribució de la matèria a l'educació en valors.....	14
La prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència racisme o xenofòbia.....	14
Els elements transversals tractats.....	15
Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.....	15
7. AVALUACIÓ.....	15
Procediments i activitats d'avaluació.....	15
Adequació i seqüència dels criteris d'avaluació i dels estàndards d'aprenentatge avaluables.....	16
Criteris de qualificació.....	19
Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors.....	20
Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors.....	21
8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM (ACI).....	21
9. PARTICIPACIÓ EN PROJECTES DEL CENTRE, ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES, EXTRAESCOLARS I SORTIDES ESCOLARS (ESO I BTX). 21	
LLATÍ 4T ESO.....	22
1.INTRODUCCIÓ.....	22
2. ELEMENTS CURRICULARS COMUNS A TOTA L'ETAPA DE L'ESO.....	23
3. CONTRIBUTIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU.....	23

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 3/71

<u>4. ADEQUACIÓ I SEQÜÈNCIA DELS OBJECTIUS PER CURSOS.....</u>	<u>25</u>
<u>5. SELECCIÓ I SEQÜÈNCIA DELS CONTINGUTS PER CURSOS.....</u>	<u>26</u>
<u>6. METODOLOGIA.....</u>	<u>28</u>
<u> Criteris per al disseny de les activitats a cada curs amb atenció a les competències clau i als diferents nivells d'aprenentatge (activitats bàsiques, d'ampliació i de reforç).....</u>	<u>30</u>
<u> Criteris per a l'organització del temps i dels espais. Formes d'organització de l'aula.....</u>	<u>31</u>
<u> Materials i recursos didàctics.....</u>	<u>31</u>
<u> El tractament de la lectura.....</u>	<u>31</u>
<u> Utilització de les Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).....</u>	<u>32</u>
<u> Contribució de la matèria a l'educació en valors.....</u>	<u>32</u>
<u> La prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia.....</u>	<u>32</u>
<u> Els elements transversals tractats.....</u>	<u>33</u>
<u> Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.....</u>	<u>33</u>
<u>7. AVALUACIÓ.....</u>	<u>34</u>
<u> Procediments i activitats d'avaluació.....</u>	<u>34</u>
<u> Adequació i seqüència dels criteris d'avaluació i dels estàndards d'aprenentatge avaluable.....</u>	<u>34</u>
<u> Criteris de qualificació.....</u>	<u>37</u>
<u> Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors.....</u>	<u>37</u>
<u> Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors.....</u>	<u>38</u>
<u>8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM (ACI).....</u>	<u>38</u>
<u>9. PARTICIPACIÓ EN PROJECTES DEL CENTRE, ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES, EXTRAESCOLARS I SORTIDES ESCOLARS (ESO I BTX). 38</u>	
<u>PROGRAMACIÓ DEL BATXILLERAT.....</u>	<u>38</u>
<u> Llatí I i Llatí II.....</u>	<u>38</u>
<u> INTRODUCCIÓ.....</u>	<u>38</u>
a) <u> L'adequació i la seqüenciació dels objectius específics de la matèria.....</u>	<u>39</u>
b) <u> La seqüència dels continguts.....</u>	<u>40</u>
c) <u> Els mètodes pedagògics.....</u>	<u>43</u>
d) <u> La distribució espai-temps.....</u>	<u>46</u>
e) <u> Les activitats d'ampliació i de reforç.....</u>	<u>46</u>
f) <u> Els criteris d'avaluació i de qualificació.....</u>	<u>47</u>
g) <u> Els estàndards d'aprenentatge avaluable.....</u>	<u>48</u>

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 4/71

h) Els materials i recursos didàctics que s'han d'utilitzar.....	55
i) Els procediments de suport i de recuperació.....	55
j) Les estratègies i els procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.....	57
k) La contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau.....	57
Grec I i Grec II.....	59
INTRODUCCIÓ.....	59
a) L'adequació i la seqüenciació dels objectius específics de la matèria.....	59
b) La seqüència dels continguts.....	60
c) Els mètodes pedagògics.....	65
d) La distribució espai-temps.....	67
e) Les activitats d'ampliació i de reforç.....	67
f) Els criteris d'avaluació i de qualificació.....	68
g) Els estàndards d'aprenentatge avaluable.....	68
h) Els materials i recursos didàctics que s'han d'utilitzar.....	74
i) Els procediments de suport i de recuperació.....	74
j) Les estratègies i els procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.....	75
k) La contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau.....	75

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 5/71

CULTURA CLÀSSICA

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta assignatura específica pretén dotar els alumnes de l'educació secundària obligatòria d'un coneixement suficient de tot allò que ha estat la contribució del món clàssic a la civilització occidental en els àmbits lingüístic, literari, artístic, filosòfic i científic, a fi que comprenguin millor el món on viuen. Aquests coneixements contribueixen, sens dubte, a millorar la formació cultural i lingüística dels alumnes. També els dota del domini d'unes eines útils per a l'aprenentatge de qualsevol disciplina humanística, científica o tècnica. L'assignatura de cultura clàssica ha d'entendre's com un nexce que connecta els primers coneixements impartits sobre el món antic amb altres assignatures que cursen com matemàtiques; ciències de la naturalesa; llengua catalana; llengua espanyola o llengua estrangera; geografia i història; educació plàstica, visual i audiovisual, o llatí. Al mateix temps proporciona als alumnes una base lingüística i cultural sòlida per adquirir coneixements posteriors en assignatures de cursos superiors. El currículum de cultura clàssica està plantejat com una forma d'introduir els alumnes en l'estudi de l'origen del pensament, de les tradicions i de les manifestacions de la nostra cultura, per la qual cosa té un caràcter fortament globalitzador, ja que s'hi refonen totes les àrees i disciplines.

La nostra cultura és deutora directa de les civilitzacions grega i llatina. A causa d'això, el llegat clàssic perviu i manté la vigència en múltiples manifestacions de la ciència, l'art, l'organització social i la vida quotidiana. El patrimoni cultural de les Illes Balears és ple de referències al món clàssic. Quan es parla de cultura clàssica, cal entendre que es fa referència a totes les aportacions lingüístiques i culturals fetes, de forma complementària, tant pel poble grec —mestre directe i indirecte de tots els nostres coneixements— com pel poble romà —exemple de

pragmatisme en la tècnica i la jurisprudència—, que va saber valorar, fer-se seu i transmetre el patrimoni cultural hel·lènic.

Els diferents continguts del currículum d'aquesta assignatura optativa mostren l'àmplia empremta de Grècia i Roma en diferents àmbits, els quals els alumnes han de poder associar i connectar directament amb la seva realitat quotidiana i amb el seu àmbit de vida. Cultura clàssica és una matèria eminentment interdisciplinària que ofereix un doble vessant cultural i lingüístic. El vessant cultural facilita als alumnes la comprensió i explicació de la realitat actual, n'enforteix la consciència històrica i en desenvolupa la capacitat crítica i reflexiva. El vessant lingüístic no comprèn l'estudi de les gramàtiques llatina i grega, sinó el vocabulari. La familiarització amb les llengües llatina i grega ha de fer-se mitjançant l'estudi d'un vocabulari bàsic que ajudi a reflexionar sobre les arrels del lèxic de les llengües que parla i estudia l'alumne.

2. ELEMENTS CURRICULARS COMUNS A TOTA L'ETAPA DE L'ESO

Els blocs de contingut que presenta la matèria de cultura clàssica són comuns a tota l'etapa de l'ESO:

Geografia / Història

El coneixement del passat històric representa la base sobre la qual es constitueix el progrés de qualsevol societat. La història d'Europa, en general, i del nostre país, en particular, estan marcades per les civilitzacions grega i romana; per tant el seu estudi i coneixement es

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 6/71

converteix en una necessitat ineludible. Conèixer i valorar la cultura grecollatina, malgrat l'aparent llunyania en el temps, sense cap dubte proporciona als alumnes una visió molt més precisa i crítica del seu entorn sociocultural i lingüístic, alhora que influeix positivament en la recuperació i consolidació de molts dels valors que el marc legislatiu actual propugna com a essencials per a qualsevol ciutadà de la nostra societat.

Mitologia / Religió

Tant els éssers mitològics, sobrenaturals o no, creats per la imaginació literària dels autors grecs i romans com les figures de carn i ossos, artífexs, en uns casos, d'una acció mítica rellevant i, en d'altres, d'alguna obra literària o científica o d'una proesa amb transcendència històrica (cultural, social, científica, militar...), han servit com a models per als habitants de les ciutats més representatives del món grec i romà i han perviscut arrelats en la nostra cultura fins al moment present. En efecte, les societats sempre han necessitat models amb els quals identificar-se i a partir dels quals formar la pròpia idiosincràsia; i els models que tenim, tant socials com culturals, són de manera fonamental grecs i llatins o, d'una manera o una altra, en deriven. Vénen de l'antiguitat grecollatina, romanen vius i afecten no tan sols l'entorn europeu, sinó també la cultura universal i, per tant, han de ser coneguts pels homes i les dones d'avui. Per això, l'assignatura de cultura clàssica pretén posar en contacte els alumnes amb figures reals i de ficció que han perdurat fins a l'actualitat a través de les manifestacions literàries, artístiques (pictòriques, escultòriques, musicals...) i científiques, especialment. Cal que els alumnes

de l'etapa obligatòria adquireixin aquest tipus de coneixements, almenys d'una manera bàsica. L'aprenentatge dels mites que protagonitzen déus i herois constitueix un instrument per reconèixer i comprendre les fonts del coneixement de l'ésser humà (art, literatura, música, cinema, etc.) i, al mateix temps, per aprofundir en la problemàtica del pensament al llarg dels temps amb l'objectiu d'observar-ne el desenvolupament i les diferents solucions trobades.

L'estudi de les referències mitològiques de les Balears ha de tenir un apartat especial. Per comprendre el passat és important conèixer els textos dels autors que tracten tòpics com el del jardí de les Hespèrides, tant clàssics (Homer, Hesíode, Plini, Estrabó, Diodor, etc.) com de la nostra cultura (Costa i Llobera, A. M. Alcover, Francesc de Borja Moll...).

D'altra banda, l'estudi de les festes religioses, esports i espectacles permet, entre altres coses, que els alumnes compreguin com la religió de l'antiguitat clàssica es va caracteritzar per la barreja de tota mena de tradicions religioses, tant autòctones com estrangeres. Això els ha d'ajudar a valorar i respectar la diversitat religiosa i cultural de la societat d'avui dia. Els ha de possibilitar, a més, jutjar els espectacles actuals —minoritaris, com el teatre, o majoritaris, com els campionats esportius—, en tenir com a referents l'activitat dramàtica, les manifestacions esportives i els espectacles de masses de Grècia i Roma.

Art

Les manifestacions artístiques i literàries són un altre dels components més rellevants de la cultura grecollatina. Estudiar-les i analitzar-les ajudarà els alumnes a formar-se criteris estètics i a comprendre i valorar les produccions actuals.

Totes les expressions artístiques clàssiques han tingut i continuen tenint una gran influència en el món occidental: la literatura, les representacions artístiques, la música, etc. Destaca, sobretot, la literatura clàssica, que ha influït constantment i al llarg de totes les èpoques i que, juntament amb la mitologia, forma part del bagatge cultural del passat i d'avui dia en el teatre, en el cinema, en la iconografia, en la publicitat, etc.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 7/71

Societat i vida quotidiana

Hi ha nombrosos elements de la vida familiar, de l'organització social, de l'activitat política, del dret, de les festes, dels jocs, dels espectacles i de les diversions que tenen les arrels en el món grecollatí, el descobriment dels quals permet als alumnes entendre el món que els envolta i els duu al convenciment de la igualtat essencial dels éssers humans.

El món de l'oci és cada dia més necessari i imprescindible en els temps en què vivim. El coneixement d'alguns aspectes de la forma de vida dels grecs i romans antics pot ser un suport perquè els alumnes n'entenguin l'evolució. Ells van saber delimitar molt bé els termes d'*otium* i *negotium*. En la lectura dels clàssics es pot observar el rellevant paper que hom donava a les festes, al teatre, als espectacles, a les diversions, a les reunions, a la conversa, a l'esport i a tot el que consideraven esbarjo de l'esperit.

Llengua i lèxic

Grècia aporta a la història d'Occident l'adaptació a una llengua indoeuropea del sistema d'escriptura més eficient, l'alfabet, veritable revolució en la història de la humanitat que constitueix el vehicle del seu llegat lingüístic i cultural. L'alfabet ens permet recollir el pensament, la creativitat i les preocupacions pròpies de la cultura grega i fa possible l'evolució d'un sistema lèxic al qual, des de llavors, acudeixen totes les llengües indoeuropees permanentment a la recerca d'arrels per expressar idees, objectes o conceptes nous.

La llengua llatina fou la primera beneficiària d'aquesta riquesa, i l'expansió històrica de Roma va escampar l'ús del llatí fins al punt de convertir-se en l'origen de moltes de les llengües d'Europa, entre les quals el català i el castellà. El llatí també esdevingué la llengua de registre i transmissió de tots els sabers. En definitiva, fou la llengua de cultura a Europa.

Per això, el caire lingüístic de la matèria és inevitable, tot i saber que el coneixement del grec i, especialment, del llatí ha d'introduir-se de manera molt elemental i sempre sota la premissa que la cultura es transmet a través de la llengua i que la cultura clàssica, en sentit ampli, té el privilegi de disposar de dues llengües. L'estudi del grec o del llatí no és, doncs, la principal finalitat, atès el caràcter de la matèria i la utilització dels mètodes propis de la geografia, la història, l'art, la literatura, etc. Resulta inevitable, però, iniciar un apropament a aquestes llengües, especialment al seu sistema lèxic, com a nexa d'unió en l'aprenentatge de les llengües que estudien els alumnes, ja que hi apareixen arrels llatines i gregues. A més, totes aquestes llengües estan emmarcades en l'àmbit cultural occidental i, per tant, clarament relacionades amb la cultura grecollatina.

Amb la introducció a l'estudi de les etimologies es vol que els alumnes aprenguin a precisar el sentit de les paraules que empren i a fer-ne un ús apropiat. Podrà millorar, així, la comprensió oral i escrita dels diferents tipus de missatges, tant científicotècnics com de comunicació en general i establir paral·lelismes i contrastos entre la pròpia llengua i altres llengües modernes.

Pervivència en l'actualitat

El concepte de clàssic s'entén no com una cosa estàtica, caduca i ja passada, sinó dinàmica, font i referent continu de nous avenços. En el món clàssic es troben plantejats ja els grans problemes de l'ésser humà. Tenim un enorme deute contret amb el món clàssic en tots els àmbits de la nostra societat, que sovint formen part de la seva estructura: el concepte de ciutadà protegit per drets inalienables i obligat per deures comuns té les seves arrels en la polis grega, la democràcia com a sistema polític només és comprensible si se'n coneixen l'origen a Grècia i les raons socials que el motivaren, les lleis que ens protegeixen i que ens

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 8/71

obliguen deuen gran part de la seva essència al dret romà, i a Roma es fonamenta la concepció del poder en benefici de tots. D'altra banda, l'evolució i les transformacions que en el camp científic han determinat la situació del món actual no serien comprensibles si es prescindeix del coneixement d'aquells que posaren els fonaments de la ciència occidental i de les llengües que encara avui serveixen de base per a la terminologia científica.

3. CONTRIBUTIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU
L'assignatura específica de cultura clàssica contribueix directament a desenvolupar molts aspectes i dimensions de les competències clau. Per garantir la contribució d'aquesta matèria al desenvolupament de les capacitats subjacents en cadascuna d'aquestes competències clau, hom suggereix considerar una sèrie de principis didàctics i estratègies per treballar els continguts prioritaris que permetin la consecució de les esmentades competències.

Comunicació lingüística.

A l'adquisició de la competència en comunicació lingüística es contribueix des del bloc 6 d'aquesta assignatura. L'estudi del lèxic d'origen grec, dels procediments per formar el vocabulari bàsic i culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual, i l'aprenentatge dels lexemes, prefixos i sufixos llatins permet que els alumnes millorin la comprensió i l'expressió oral i escrita, no tan sols en la llengua pròpia, sinó també en la llengua o llengües estrangeres que estudien, així que es potencia d'aquesta manera l'habilitat per utilitzar el llenguatge com a instrument de comunicació.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia es treballen de diverses maneres: en reconèixer en l'alfabet grec les lletres usades en el llenguatge matemàtic; en situar en eixos cronològics els principals períodes de la història grecollatina; en conèixer la divisió del calendari a Grècia i, especialment, a Roma i veure l'equivalència amb el nostre calendari; en analitzar les aportacions grecollatines en el traçat de les nostres ciutats i en la construcció d'edificis, així com les aportacions tecnològiques més significatives del món antic, i, igualment, en tractar la filosofia al món antic com l'eix bàsic i el punt de partida de l'avenç científic a occident.

Competència digital

La contribució de l'assignatura a la competència en el tractament de la informació i competència digital s'aconsegueix mitjançant l'especial ús dels mitjans audiovisuals i de les tecnologies de la informació i la comunicació com a eina no tan sols per a l'aprenentatge del lèxic grec a través de glossaris elaborats pels professors i disponibles a la xarxa, sinó també per a la cerca, selecció, enregistrament i tractament de la informació i per a la posterior producció visual, oral i escrita. Aquests recursos, com els repertoris digitals didàctics (bases d'imatges, entorns d'autor, enciclopèdies i diccionaris en línia, webquestes...) i projectes o portals educatius a la xarxa de caràcter específic, poden ser especialment útils per a la documentació i informació sobre els continguts d'aquest currículum.

Aprendre a aprendre

La competència d'aprendre a aprendre s'estableix en tant que l'assignatura de cultura clàssica desenvolupa capacitats com l'atenció, la concentració, la memòria i la motivació. Cal que els alumnes siguin conscients de l'esforç que fan per aconseguir els seus objectius —i, si escau,

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 9/71

reconduir-ne el procés d'aprenentatge, tant del que saben com del que necessiten saber per millorar— i de com optimitzar allò que han après per aplicar-ho a la vida diària. Treballs i activitats fets a través de centres d'interès, nuclis temàtics o projectes de caràcter interdisciplinari relacionats amb altres matèries de l'etapa poden permetre assolir aquesta competència; amb ells els alumnes tenen la possibilitat de consultar, cercar i contrastar informació i acceptar els errors i aprendre dels altres.

Competències socials i cíviques.

A través d'aquesta assignatura s'afavoreix també el progrés en la competència social i cívica, en fer possible comprendre el context social en què vivien i actuaven els personatges mítics i, especialment, els històrics del món grecoromà. El judici de les accions mítiques i de les obres i gestes històriques permet fer raonaments crítics i vàlids sobre els comportaments socials d'avui.

D'altra banda, en estudiar diverses manifestacions socials com són les festes religioses, esports i espectacles s'ajuda a comprendre les aportacions que Grècia i Roma han fet en aquest àmbit a l'evolució i progrés de la humanitat i ofereix un sentiment de pertinença a la cultura occidental europea.

Referent a això, exemples de convivència i de tolerància no en falten a Grècia i Roma, dos pobles que van inventar i perfeccionar la democràcia i que constitueixen un referent històric d'organització social, de participació de la ciutadania en la vida pública i de delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats.

La lectura de traduccions de textos grecs i llatins implica entendre, a més, altres realitats socials que afavoreixen la interpretació correcta de les obres literàries en el seu context històric, de manera que constitueixen un gran instrument per a l'educació en valors.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

El desenvolupament de la responsabilitat, la perseverança, la creativitat i la capacitat de triar, així com d'utilitzar procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions a l'hora de treballar els continguts de cultura clàssica, contribueix a potenciar la competència de sentit d'iniciativa i esperit emprenedor i permet als alumnes aprendre al llarg de tota la vida, tal com recomana el Consell d'Europa. Amb aquesta competència es pretén, a més a més, que els alumnes siguin capaços d'emprendre, desenvolupar i avaluar projectes en els quals treballin de manera individual o en equip sobre els continguts culturals de l'assignatura. En aquest sentit, els treballs i les activitats obliguen els alumnes a disposar d'habilitats socials per relacionar-se, cooperar i treballar en equip, destreses que afavoreixen la consecució d'aquesta competència.

Finalment, l'adquisició i l'ampliació del vocabulari dels alumnes gràcies al coneixement de les arrels d'origen grec els proporciona la confiança en si mateixos que comporta el desenvolupament d'habilitats relacionals i socials pròpies d'aquesta competència.

Consciència i expressions culturals

Entre aquestes, l'aportació de cultura clàssica a la competència de consciència i expressions culturals és especialment rellevant. Diversos blocs de continguts estan orientats a l'aproximació dels alumnes a la pervivència del patrimoni cultural i artístic gràcies a la interpretació i valoració de les obres de la literatura grega i romana. S'intenta despertar en els alumnes no tan sols l'interès pels personatges històrics i de ficció més famosos, amb tot el que inclou el seu marc històric, polític i social, sinó també el desig de desenvolupar una capacitat

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 10/71

estètica i creadora que demostrï un coneixement bàsic de les diferents manifestacions culturals i artístiques. Aquí resulta interessant programar activitats que permetin establir comparacions entre les festes religioses, esports i espectacles de l'antiguitat amb els de l'actualitat per facilitar la identificació dels alumnes amb les manifestacions del passat com a germen de les d'avui.

4. ADEQUACIÓ I SEQÜÈNCIA DELS OBJECTIUS PER CURSOS

Ens proposam com a objectius de l'ensenyament de la cultura clàssica a primer cicle els següents:

1a avaluació:

2. Conèixer els principals déus i herois de la mitologia clàssica i ser capaç d'identificar-los pels seus atributs en obres d'art antigues i modernes de diferent tipus.
7. Conèixer els diferents tipus d'escriptura i, especialment, les característiques de l'escriptura alfabètica.
8. Reconèixer l'origen grecolatí de la majoria de les llengües d'Espanya i de gran part d'Europa.
9. Millorar l'expressió oral i escrita en català i en castellà mitjançant l'adquisició de termes llatins i d'he·lenismes.
10. Reflexionar sobre els mecanismes de la llengua llatina per formar paraules per entendre'n la conformació en català i en castellà, conèixer algunes de les regles fonamentals d'evolució fonètica del llatí al català i aplicar-les en exemples que es proporcionin.
11. Desenvolupar el sentiment de pertinença a la unitat política i cultural que és Europa, la base de la qual es troba en el món clàssic, amb actituds de tolerància i respecte cap als seus diferents pobles i cap als d'altres zones del món.
12. Utilitzar críticament diverses fonts d'informació i diferents suports per construir el propi aprenentatge.

2a avaluació:

1. Identificar el marc geogràfic en què es desenvoluparen les civilitzacions grega i llatina i les fites més importants de la seva història, diferenciar-ne les etapes i establir relacions amb altres cultures anteriors i posteriors.
4. Identificar els aspectes rellevants de l'art grecoromà i constatar-ne la pervivència en el patrimoni cultural i artístic.
5. Conèixer les característiques bàsiques dels sistemes polítics que es donaren a Grècia i Roma; l'organització social i familiar, la vida quotidiana i el temps d'oci; reconèixer-ne la pervivència en el món actual, i fer-ne una valoració crítica.
12. Utilitzar críticament diverses fonts d'informació i diferents suports per construir el propi aprenentatge.

3a avaluació:

6. Reconèixer la influència del món romà a les Illes Balears en diversos aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.
12. Utilitzar críticament diverses fonts d'informació i diferents suports per construir el propi aprenentatge.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 11/71

5. SELECCIÓ I SEQÜÈNCIA DELS CONTINGUTS PER CURSOS

A primer cycle els continguts es distribueixen de la manera següent
1a avaluació:

BLOC 3. MITOLOGIA

Principals déus i herois de la mitologia grecollatina: denominació en grec i llatí dels principals déus, trets que els caracteritzen, atributs i àmbit d'influència.

Els grans cicles mítics de l'antiguitat grecollatina.

Reconeixement de mites i personatges mitològics en les manifestacions artístiques i literàries posteriors al món clàssic, especialment en l'art i la literatura de les Illes Balears.

Diferenciació i classificació dels distints tipus de personatge mític (déu, deessa, heroi, heroïna...).

Mites i herois.

BLOC 6. LLENGUA I LÈXIC

Origen de l'escriptura. Tipologies. Diferenciació dels tipus d'escriptura.

Alfabet grec i llatí.

Llatí i grec, llengües indoeuropees.

Llengües romàniques.

Llengües a l'Estat espanyol.

Reconeixement d'arrels gregues i llatines en el vocabulari científicotècnic del català i del castellà.

Derivació i composició sobre bases gregues i llatines. Prefixos i sufixos més productius.

Hel·lenismes. Llatinismes. Paraules patrimonials, cultismes i semicultismes.

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

Transmissió de la cultura clàssica fins als nostres dies. Panorama general.

Pervivència d'elements lingüístics i de temes literaris en les llengües de la Comunitat Autònoma i la literatura occidental contemporània.

Explicació mítica i explicació racional. Religió i mites clàssics en la literatura i en les arts modernes. El concepte d'heroi en el pensament occidental.

2a avaluació:

BLOC 1. GEOGRAFIA

Interpretació i elaboració de mapes i gràfics del marc geogràfic de les civilitzacions grega i romana.

Reconeixement de descobridors, llocs i dades arqueològiques.

Influx del marc geogràfic en el desenvolupament de les civilitzacions grega i romana.

BLOC 4. ART

Art clàssic com a generador de models per a la posteritat.

Grecs i art.

Pervivència dels models clàssics en tots els tipus de manifestacions artístiques.

Arquitectura i escultura a Grècia i Roma. Principals obres i models.

Art clàssic a l'Estat espanyol.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 12/71

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

Empremta clàssica en l'arquitectura i en l'art presents a les Illes Balears.

Observació i contrast de l'arquitectura i l'urbanisme clàssic amb l'actual i influència artística.

3a avaluació:

BLOC 2. HISTÒRIA

Principals fets històrics de la civilització grega i romana: etapes, personatges importants, fets rellevants.

Connexions entre la història de Grècia i Roma i la d'altres civilitzacions.

BLOC 5. SOCIETAT I VIDA QUOTIDIANA

Societat grega: vida quotidiana i formes de govern. La polis.

Societat romana, de la república a l'imperi: vida quotidiana i institucions.

Oci a Grècia i Roma: Jocs Olímpics, *ludi circenses*, el teatre.

Comparació entre organització politicosocial i vida privada a Roma i a l'actualitat.

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

Presència de la civilització clàssica en l'organització social i política. Comparació amb els paradigmes actuals.

Comparació entre aspectes de la vida quotidiana grega i romana i l'actual.

Així doncs, la distribució d'unitats per avaluació queda de la manera següent:

1a avaluació

UD1. Del Caos al Cosmos

UD2. De l'indoeuropeu a les llengües romàniques

2a avaluació

UD3. Geografia del món clàssic

UD4. Art al món clàssic

3a avaluació

UD5. Història de Grècia i Roma

UD6. Societat i vida quotidiana a Grècia i Roma

6. METODOLOGIA

El nostre objectiu és diversificar la metodologia i fugir de la típica classe magistral. No emprarem llibre de text i la plataforma moodle ens servirà per presentar les unitats. Les activitats proposades es basen fonamentalment en la recerca d'informació i el tractament de la mateixa. S'aniran plantejant tasques tant de caràcter individual – que facilitaran l'aprenentatge autònom- com en grup –per fomentar la feina en equip. En ocasions els alumnes hauran de fer exposicions orals. També serà recurrent l'ús d'audiovisuals que serviran de punt de partida per investigar sobre continguts de la matèria. Algunes activitats es

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 13/71

presentaran gamificades. Està previst treballar alguns continguts segons la metodologia de l'ABP (Aprentatge Basat en Projectes) i mirarem de fer venir algun expert a classe. Mirarem de participar en activitats que comportin encontres o experiències amb l'entorn cultural i artístic com ara bé el Festival de Teatre Grecollatí de les Illes Balears, tallers de cultura clàssica, cinema de tema grecollatí, etc.; i també convidarem les famílies a explorar l'enorme patrimoni arqueològic, cultural i artístic que ens ha llegat la civilització romana (Pol·lèntia, museu arqueològic...).

Demanam sempre la participació en les decisions de classe. Entenem que els alumnes s'han de sentir corresponsables del desenvolupament de la classe, mitjançant la seva participació en la presa de decisions sobre l'organització de la classe, la distribució del currículum, el tema d'un treball o altres activitats. A més de tenir un efecte motivador que s'ha d'aprofitar, contribueix al desenvolupament de l'autonomia i iniciativa personal dels alumnes.

Sempre que ho creguem convenient, adaptarem el procés d'ensenyament, aprenentatge i avaluació si el perfil de l'alumnat així ho requereix. El diàleg amb els alumnes ens servirà per consensuar la millor opció per a cada perfil.

Totes les tasques plantejades estan dissenyades amb l'afany de la seva contribució en treballar no només els continguts sinó també les competències clau i els objectius. D'aquesta manera, l'avaluació ha de tenir en compte els aprenentatges dels alumnes i centrar-se en el grau d'adquisició de les competències i objectius esmentats, a través del desenvolupament dels continguts.

criteris per al disseny de les activitats a cada curs amb atenció a les competències clau i als diferents nivells d'aprenentatge (activitats bàsiques, d'ampliació i de reforç)

Es procurarà que es treballin activitats del tipus que s'enumeren més avall per abordar les competències clau des de la matèria:

Produccions lingüístiques en l'àmbit escrit i en l'oral.

Creació i edició de produccions audiovisuals o artístiques de qualsevol índole.

Estratègies de treball cooperatiu (Spencer Kagan).

Resolució de problemes lògics.

Reptes.

Presa de decisions.

En funció de les aptituds i inquietuds que demostrï l'alumnat es proposaran també activitats d'ampliació i de reforç.

criteris per a l'organització del temps i dels espais. Formes d'organització de l'aula

L'habitual és que com a espai de referència comptem amb una aula de grup, no obstant això s'intentaran optimitzar al màxim els espais de què disposem en el propi centre: biblioteca, aules multimèdia, pati... així com també els espais exteriors que visitarem en les sortides que ens proposam per a aquest curs. De fet, com que no empram llibre de text i la matèria es presenta a través de la plataforma moodle i treballam a diari en la recerca d'informació, es va demanar ja en la memòria de final de curs passat que es pogués comptar amb una aula xarxi reservada.

La distribució de l'alumnat dins l'aula grup s'adequarà a les tasques que es realitzin en cada moment: treball en parella, treball individual, treball en grup...

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 14/71

Materials i recursos didàctics

Per facilitar l'aprenentatge combinarem la part de feina amb els textos i les activitats escrites amb la utilització del material audiovisual relacionat amb els temes tractats. Farem molt d'ús de les noves tecnologies i de la recerca d'informació a través d'internet i altres recursos externs.

També són convenientes els següents recursos materials: videoteca de filmografia sobre el món antic; mapes gegants per dur a classe, material d'àudio (cançons, òpera...); diccionaris de grec i de llatí; jocs de taula; retalls de premsa; pel·lícules, etc.

El tractament de la lectura

L'experiència de cursos anteriors em demostra que la lectura obligatòria només serveix per fer avorrir precisament la lectura en alguns casos i això és el que vull evitar en qualsevol cas. Per tant crec convenient treballar la lectura en les pròpies sessions de classe amb una selecció de textos i només plantejar lectura a casa com a activitat d'ampliació per a aquells alumnes que així ho requereixin. D'aquesta manera, intentarem apropar l'alumne/a als textos clàssics i fomentar el gust per la lectura.

La lectura proposada com a activitat d'ampliació serà *Vaixells negres davant Troia*. La idea és que en començar la lectura, l'alumne/a ja hagi vist la pel·lícula *Helena de Troia* que li servirà per entendre millor el text. Els propis alumnes podran decidir quin producte final avaluable decideixen entregar: prova oral (intercanvi d'opinions), còmic, exposició oral, notes preses en el quadern, rap, declamació...

Utilització de les Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

Tal com s'ha dit més amunt, la matèria es presenta a través de la plataforma moodle . En moltes de les activitats plantejades serà fonamental la recerca d'informació i el tractament de la mateixa ja sigui preparant exposicions orals o feines per escrit. Alguns llocs web recurrents per a treballar activitats *on line* seran <http://www.discendo.com/joomla/> i www.culturaclasica.net i <http://www.culturaclasica.net/santillana/inicio.htm> <http://culturaclasica.net/santillana/soloderivacion/valenciano/ud01.htm>

Contribució de la matèria a l'educació en valors

L'objectiu principal de la matèria de Cultura Clàssica és dotar l'alumne/-a d'un coneixement científic i social que comprèn la civilització antiga perquè el pugui entendre per ell mateix com a origen de la cultura occidental.

En l'adquisició d'aquests coneixements l'alumne/-a consolida el domini de la llengua pròpia i fa una passa endavant en el seu procés de maduració que també es manifesta en tant que és capaç d'entendre millor qui som i d'on venim a través de l'estudi i tractament de la informació sobre la civilització antiga i el seu llegat, coneixement que l'ha de conduir cap a l'adquisició i consolidació de valors com el respecte envers maneres de fer diferents.

És precisament aquesta educació en valors allò que ha de guiar la tria del coneixement, perquè saber-ho tot i treballar-ho tot és impossible, simplement perquè el coneixement és infinit. Per

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 15/71

això, el currículum propi de les Illes Balears té continguts que persegueixen el contacte de l'alumnat amb el món real, amb el coneixement directe i immediat de la terra de les Illes Balears. Des del moment que es facilita el coneixement de la base cultural de què son deutors, els escolars han d'adquirir i desenvolupar actituds participatives que persegueixin una societat més cohesionada socialment i respectuosa amb la pluralitat d'idees i amb la diversitat lingüística i cultural d'Europa, d'Espanya i del món; una societat en la defensa dels valors de la democràcia.

La prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència racisme o xenofòbia

Per l'especial rellevància que té, també es parlarà atenció particularment a les activitats que potencien la igualtat efectiva entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere, així com l'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia i la igualtat, i la prevenció del terrorisme i de qualsevol tipus de violència. S'adoptarà una posició decidida a favor de la prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia. L'estudi del paper de la dona a l'antiguitat així com de la institució de l'esclavitud i dels abusos de poder ens conduiran a fer-ne una reflexió.

Els elements transversals tractats

Aprofitarem els continguts de la matèria per tractar de manera implícita els valors dels elements transversals que s'hi vinculen. A continuació en teniu la correspondència.

Vinculats als continguts del bloc 5 *Societat i vida quotidiana* tractarem:

- Educació per a la democràcia i per al coneixement i la pràctica dels drets humans.
- Educació moral i cívica.
- Educació per a la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació per qualsevol circumstància personal o social.
- Educació per a la igualtat entre homes i dones.
- Educació per a la salut.
- Educació sexual.
- Educació per a la pau.
- Educació per a la interculturalitat i per a la construcció europea.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 16/71

Sempre que sorgeixi l'oportunitat, es faran reflexions a propòsit de les formes de vida de grecs i romans per al foment d'un sistema de valors d'acord amb els elements transversals tractats.

Val a dir que seran habituals actituds com:

- Aprofitar la diversitat cultural a l'aula per posar-la en valor tot fent especial menció a la diversitat de llengües i al valor de dominar-ne més d'una.
- Parar atenció a la netedat de l'aula i al consum responsable.
- Garantir el respecte dels uns als altres i fomentar la resolució de conflictes de manera pacífica.
- Parar atenció a estereotips racistes, sexistes, homòfobs i qualsevol que suposi una discriminació per fer-ne una reflexió i rebutjar-los.

Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

A nivell de departament, quan es tinguin els resultats acadèmics de cada avaluació, comentarem els resultats curs per curs. Cada professor valorarà les causes dels resultats tant si la valoració és positiva com si és negativa, és a dir, autoavaluarem el nostre treball com a docents per intentar modificar o continuar amb els mateixos continguts, metodologia o criteris de qualificació necessaris per millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge. El mateix centre a mitjans de curs també passa una enquesta als alumnes sobre cada professor, per tant també som valorats pels alumnes. També comentem els resultats i reflexionem en quins aspectes podem millorar.

En l'aplicació didàctica s'avaluarà també l'adequació dels recursos emprats, l'oportunitat de les intervencions del professor, la conveniència de les agrupacions dels alumnes, la informació en totes les altres activitats docents. Com a procediments i instruments per a portar a terme l'avaluació de la pràctica docent es poden utilitzar qüestionaris a alumnes, però sobretot valoram com a necessaris els intercanvis orals (amb alumnes i pares) i preses d'acords, en cas necessari, dels quals se'n farà un seguiment.

7. AVALUACIÓ

Procediments i activitats d'avaluació

Avaluarem diversos aspectes: les feines entregades, l'actitud, l'assoliment de les competències clau, l'assoliment dels estàndards d'aprenentatge.

Durant el desenvolupament de les unitats, l'alumne haurà d'anar lliurant una sèrie de feines que poden ser en formats molt diversos així com també les activitats proposades arrel de treballar algun document en suport audiovisual o de les activitats contemplades com a extraescolars. També faran exposicions orals i proves individuals.

Ens plantejam també fer participar l'alumne en el seu propi procés d'avaluació de manera que la pròpia avaluació sigui una eina per reconduir la tasca docent i acompanyar de la manera més adequada cadascun dels alumnes. Així idò, seran una eina útil les rúbriques així com les entrevistes amb els alumnes.

Aplicarem els instruments d'avaluació que consten en la concreció curricular aprovada pel Claustre el dia 30 de juny de 2010.

El criteri per recuperar proves/exercicis/... a alumnes que no els realitzin en la data inicialment prevista per un motiu degudament justificat és el següent: si no es pacta prèviament un altre acord, per defecte, l'alumne/a té l'obligació de realitzar la prova en la primera sessió en què

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 17/71

s'incorpori.

Adequació i seqüència dels criteris d'avaluació i dels estàndards d'aprenentatge avaluables

1a avaluació:

BLOC 3. MITOLOGIA

1. Conèixer els principals déus de la mitologia grecollatina

1.1. Pot anomenar amb la denominació grega i llatina els principals déus i herois de la mitologia grecollatina i assenyalar els trets que els caracteritzen, els seus atributs i el seu àmbit d'influència.

2. Conèixer els mites i herois grecollatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.

2.1. Assenyala semblances i diferències entre els mites de l'antiguitat clàssica i els pertanyents a altres cultures i en compara el tractament en la literatura o en la tradició religiosa.

2.2. Compara els herois de la mitologia clàssica amb els actuals, assenyala les semblances i les principals diferències entre els uns i els altres i les associa a altres trets culturals propis de cada època.

2.3. Reconeix referències mitològiques en les arts plàstiques, sempre que siguin clares i senzilles i descriu, a través de l'ús que se'n fa, els aspectes bàsics que en cada cas s'associen a la tradició grecollatina.

BLOC 6. LLENGUA I LÈXIC

1. Conèixer l'existència de diversos tipus d'escriptura i distingir-los entre si.

1.1. Reconeix diferents tipus d'escriptura, els classifica d'acord amb la seva natura i n'explica algun dels trets que en distingeixen uns dels altres.

2. Distingir diferents tipus d'alfabets usats en l'actualitat.

2.1. Anomena i descriu els trets principals dels alfabets més utilitzats al món occidental i els diferencia d'altres tipus d'escriptures.

3. Conèixer l'origen comú de diferents llengües.

3.1. Enumera i localitza en un mapa les principals branques de la família de les llengües indoeuropees.

4. Comprendre l'origen comú de les llengües romàniques.

4.1. Descriu l'evolució de les llengües romàniques a partir del llatí com un procés històric i explica i il·lustra amb exemples els elements que n'evidencien de manera més visible l'origen comú i el parentiu existent entre elles.

5. Identificar les llengües romàniques i no romàniques de la península Ibèrica i localitzar-les en un mapa.

5.1. Identifica les llengües que es parlen a Espanya, diferencia pel seu origen les romàniques de les no romàniques i delimita en un mapa les zones en les quals s'utilitzen.

6. Identificar lèxic comú, tècnic i científic d'origen grecollatí en la pròpia llengua i assenyalar-ne la relació amb les paraules llatines o gregues originàries.

6.1. Reconeix i explica el significat d'alguns dels hel·lenismes i llatinismes més freqüents utilitzats en el lèxic de les llengües parlades a Espanya i n'explica el significat a partir del terme d'origen.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 18/71

6.2. Explica el significat de paraules a partir de la descomposició i l'anàlisi etimològica de les seves parts.

6.3. Pot definir alguns termes científicotècnics d'origen grecollatí partint del significat de les paraules llatines o gregues de les quals procedeixen.

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

2. Conèixer la pervivència de la mitologia i els temes llegendaris en les manifestacions artístiques actuals.

2.1. Demuestra la pervivència de la mitologia i els temes llegendaris mitjançant exemples de manifestacions artístiques contemporànies en les quals són presents aquests motius.

4. Fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en l'entorn utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. Empra les tecnologies de la informació i la comunicació per recollir informació i fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en la nostra cultura.

2a avaluació:

BLOC 1. GEOGRAFIA

1. Localitzar en un mapa fites geogràfiques rellevants per al coneixement de les civilitzacions grega i romana.

1.1. Assenyala sobre un mapa el marc geogràfic en el qual se situen el moment d'apogeu de les civilitzacions grega i romana, delimita l'àmbit d'influència de cadascuna i ubica amb relativa precisió els punts geogràfics, ciutats o restes arqueològiques més coneguts per la seva rellevància històrica.

2. Identificar i descriure, a grans trets, el marc geogràfic en el qual es desenvolupen les cultures de Grècia i Roma en el moment d'apogeu.

2.1. Enumera aspectes del marc geogràfic que poden ser considerats determinants per comprendre les circumstàncies que donen lloc a l'apogeu de les civilitzacions grega i romana i explica els factors principals que justifiquen aquesta rellevància.

BLOC 4. ART

1. Conèixer les característiques fonamentals de l'art clàssic i relacionar manifestacions artístiques actuals amb els seus models clàssics.

1.1. Reconeix en imatges les característiques essencials de l'arquitectura grega i romana i identifica raonadament mitjançant elements visibles l'ordre arquitectònic a què pertanyen els monuments més significatius.

1.2. Reconeix en imatges les escultures gregues i romanes més cèlebres, les enquadra en un període històric i hi identifica motius mitològics, històrics o culturals.

1.3. Descriu les característiques i explica la funció de les principals obres arquitectòniques de l'art grec (temples i teatres) i il·lustra amb exemples la seva influència en models posteriors.

2. Conèixer alguns dels monuments clàssics més importants del patrimoni espanyol.

2.1. Localitza en un mapa i descriu els monuments clàssics més significatius que formen part del patrimoni espanyol i n'identifica a partir d'elements concrets l'estil i la cronologia aproximada.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 19/71

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

1. Reconèixer la presència de la civilització clàssica en les arts i en l'organització social i política.

1.1. Assenyala i descriu alguns aspectes bàsics de la cultura i la civilització grecollatina que han perviscut fins a l'actualitat i en demostra la vigència en una i altra època mitjançant exemples.

4. Fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en l'entorn utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. Empra les tecnologies de la informació i la comunicació per recollir informació i fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en la nostra cultura.

3a avaluació:

BLOC 7. PERVIVÈNCIA EN L'ACTUALITAT

3. Identificar els aspectes més importants i la presència de la història de Grècia i Roma al nostre país i reconèixer les empremtes de la cultura romana en diversos aspectes de la civilització actual.

3.1. Esmenta i explica alguns exemples concrets en els quals es posa de manifest la influència que el món clàssic ha tingut en la història i les tradicions del nostre país.

4. Fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en l'entorn utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. Empra les tecnologies de la informació i la comunicació per recollir informació i fer treballs d'investigació sobre la pervivència de la civilització clàssica en la nostra cultura.

BLOC 2. HISTÒRIA

1. Identificar algunes fites essencials en la història de Grècia i Roma i conèixer-ne les repercussions.

1.1. Descriu les principals fites de la història de Grècia i Roma, identifica les circumstàncies que les originen, els principals actors, les seves conseqüències i en mostra amb exemples la influència en la nostra història.

2. Identificar i descriure el marc històric en el qual es desenvolupa la cultura de Grècia i Roma.

2.1. Distingeix, a grans trets, les diferents etapes de la història de Grècia i Roma i esmenta les principals fites associades a cadascuna.

2.2. Estableix relacions entre determinades fites de la història de Grècia i Roma i d'altres associades a altres cultures.

2.3. Situa dins un eix cronològic el marc històric en el qual es desenvolupen les civilitzacions grega i romana i identifica les connexions més importants que presenten amb altres civilitzacions anteriors i posteriors.

BLOC 5. SOCIETAT I VIDA QUOTIDIANA

1. Conèixer les característiques de les principals formes d'organització política presents al món clàssic i establir semblances i diferències entre elles.

1.1. Anomena els principals sistemes polítics de l'antiguitat clàssica i en descriu, de cadascun, la forma de distribució i exercici del poder, les institucions existents, el paper que aquestes

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 20/71

exerceixen i els mecanismes de participació política.

2. Conèixer les característiques, l'evolució i la pervivència en la societat actual de les classes socials a Grècia i Roma.

2.1. Descriu l'organització de la societat grega i romana, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna, relaciona aquests aspectes amb els valors cívics existents en l'època i els compara amb els actuals.

3. Conèixer la composició de la família i els rols assignats als seus membres.

3.1. Identifica i explica els diferents papers que exerceixen dins la família cadascun dels membres i identifica i explica a través d'ells estereotips culturals i els compara amb els actuals.

4. Identificar les principals formes de feina i de lleure existents en l'antiguitat.

4.1. Identifica i descriu formes de feina i les relaciona amb els coneixements científics i tècnics de l'època i n'explica la influència en el progrés de la cultura occidental.

4.2. Descriu les principals formes de lleure de les societats grega i romana i n'analitza la finalitat, els grups als quals van dirigides i la funció en el desenvolupament de la identitat social.

4.3. Explica l'origen i la natura dels Jocs Olímpics, els compara i en destaca la importància respecte a altres festivitats d'aquest tipus existents a l'època.

criteris de qualificació

L'avaluació de la nostra matèria es fonamentarà en l'assistència i la participació a les sessions i en el treball individual i col·lectiu; ens proposam, en definitiva, mantenir una classe viva en la qual el valor fonamental sigui l'interès dels alumnes envers la cultura clàssica.

Com s'ha dit més amunt, avaluarem diversos aspectes: les feines entregades, l'actitud, l'assoliment de les competències clau i l'assoliment dels estàndards d'aprenentatge.

En la nota d'avaluació, les tasques escollides per ser puntuades al llarg del procés estaran orientades a conèixer el grau d'assoliment no només dels continguts conceptuals sinó també dels procedimentals.

La nota d'avaluació serà el resultat de la ponderació següent: 30% feines diverses, 50% proves de nivell, 20% RED (rendiment, esforç i dedicació). Els **continguts actitudinals** són molt importants dins la nostra matèria ja que aquesta contribueix de manera especial a la consecució dels objectius generals d'etapa, orientats, molts d'ells, precisament a consolidar aspectes conductuals.

Val a dir que l'entrega de feines fora de termini es penalitzarà amb un punt manco per cada dia natural de retard. Passats tres dies ja no s'acceptarà la feina. Els errors d'ortografia es penalitzaran de la següent manera: 0.1 per falta i fins a un total de 2 punts per a cadascuna de les feines avaluades. L'alumne/-a que hagi copiat en l'elaboració de feines serà sancionat amb un zero de la prova en qüestió.

Treballar la lectura optativa de manera satisfactòria pot sumar fins a un punt en la nota d'avaluació.

Quant a l'actitud (rendiment, esforç i dedicació), es valorarà la puntualitat en l'entrega de feines, la responsabilitat envers la matèria, la participació activa en les classes, l'aprofitament del temps, el progrés i el nivell d'autoexigència.

Com que la nota final que surt al butlletí ha de ser un nombre sencer, s'acorda arrodonir la nota en el nombre sencer immediatament superior sempre i quan el decimal sigui igual a 7 o superior. De no ser així, la nota s'arrodonirà en el nombre sencer immediatament inferior.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 21/71

Aquesta norma només s'aplicarà si l'assignatura està aprovada.

La nota final de curs sortirà de la mitjana exacta de les tres avaluacions. És *conditio sine qua non* haver superat satisfactòriament les tres avaluacions.

Durant el curs es podrà recuperar la nota d'una avaluació suspesa, tot entregant les feines no superades en el seu moment de manera satisfactòria i superant també les proves individuals corresponents. S'establirà una data per a l'entrega d'aquestes feines i proves individuals cap a final de curs. De manera periòdica es controlarà la tasca per donar suport a l'alumne/-a. La nota de recuperació de l'avaluació es calcularà tot seguint el mateix criteri definit per a la nota d'avaluació: 30% feines diverses, 50% proves de nivell, 20% RED (rendiment, esforç i dedicació).

Els alumnes que no hagin superat satisfactòriament la matèria el mes de juny tindran l'oportunitat de fer-ho en la prova extraordinària de setembre. Aquesta prova consistirà en l'entrega de feines i un examen. La nota de la prova extraordinària de setembre resultarà de la ponderació següent: 30% rendiment, esforç i dedicació durant el curs; 30% feines; 40% examen.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors

Els alumnes que tinguin pendent la matèria de Cultura Clàssica tindran l'oportunitat de superar-la en la convocatòria de pendents del mes de maig. Aquesta prova consistirà en l'entrega de feines i un examen. La nota resultarà de la ponderació següent: 30% rendiment, esforç i dedicació durant el curs en què van cursar la matèria; 30% feines; 40% examen.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors

Donada la circumstància, es farà una entrevista inicial amb l'alumne repetidor per consensuar un pla de reforç que es basarà en els ítems següents:

Pel que fa a les activitats que ja va superar satisfactòriament en el seu moment, o bé es proposarà que assumeixi el rol d'ajudant de la professora o bé se li proposaran tasques d'ampliació sobre el mateix tema.

Pel que fa a activitats de recerca d'informació sobre algun aspecte concret del tema que s'està treballant, se li atorgarà una part diferent de la que va treballar en el curs anterior. Per exemple, si en el curs passat va treballar la figura de Zeus en la unitat dedicada a mitologia, se li assignarà algun altre personatge que no sigui Zeus.

Pel que fa a les activitats que no va superar satisfactòriament en el seu moment, se li exigirà que les treballi segons les directrius pautades per a la resta de companys.

Pel que fa a les propostes d'activitats noves, les treballarà de bell nou com la resta de companys.

8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM (ACI)

En aquest apartat s'inclouen en primer lloc les mesures o criteris generals que serveixin de guia per a concretar l'atenció a la diversitat dins l'aula, tant per l'alumnat ordinari com per l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu

L'heterogeneïtat de l'alumnat a les classes és un fet. Només amb materials diversificats

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 22/71

podrem arribar millor a les característiques diferenciades dels alumnes. Si presentem diversos materials arribem a connectar més fàcilment amb els coneixements previs individuals que té cada alumne. La diversitat en la presentació i l'ús dels materials potencia la didàctica oberta, flexible i creativa de resultats més satisfactoris que l'oferta tancada i unidireccional, ja que aquest procediment permet millorar l'autoestima, la creativitat i les ganes d'aprendre.

L'elaboració de plans d'actuació i reforç educatiu es planteja com una eina necessària en el cas d'alumnat amb necessitats educatives específiques, i en la seva elaboració s'ha de consultar sempre amb el departament d'orientació.

Pel que fa als procediments, a part de que siguin molt variats (lectures, explicacions, debats, esquemes, audicions, sessions de vídeo o de diapositives etc..) el grau d'exigència de les activitats s'haurà d'adaptar a les diverses capacitats, interessos i motivacions: hi haurà activitats prioritàries (que assegurin la consolidació dels aprenentatges bàsics), activitats de reforç (que insisteixen en determinats conceptes o habilitats per aquells que no han arribat els continguts mínims fixats) i activitats d'aprofundiment (que proporcionen propostes d'investigació per als alumnes més interessats o més capacitats).

Per altra banda el control diari, no només de les tasques encomanades, sinó també de les seves actituds, amb les correccions pertinents, pot ajudar a que millorin en totes les dificultats que ells puguin tenir.

9. PARTICIPACIÓ EN PROJECTES DEL CENTRE, ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES, EXTRAESCOLARS I SORTIDES ESCOLARS (**ESO I BTX**)

Intentarem realitzar alguna sortida del centre perquè els alumnes apreïin el patrimoni artístic procedent de l'època clàssica i així fomentar en ells la disposició a assegurar la seva conservació.

Si les circumstàncies ens ho permeten, tenim intenció de visitar la ciutat romana de **Pollentia**, a Alcúdia, Mallorca. Es tractaria d'anar i tornar en un mateix dia. La idea és viatjar en avió.

Assistirem també al Festival de teatre clàssic al Teatre principal de Maó. La data del festival per a aquest curs és dia **6 de març (divendres)**. Les dues obres que veurem representades són **Antígona** de Sòfocles i **Lisístrata** d'Aristòfanes. L'activitat està oberta als alumnes del departament de Clàssiques, als alumnes de Teatre i als de l'aula UEECO.

Animarem els alumnes a participar en el curs de Pensament i Cultura Clàssica a l'Ateneu de Maó, organitzat per la Secció Balear de la SEEC. Recomanarem als alumnes l'assistència a les conferències.

En relació al tema de la diversitat lingüística i al respecte envers les diferents llengües, si se'ns fa arribar alguna proposta interessant a través d'ASSORME, organitzarem una sessió en relació a la llengua de signes bé per als alumnes del subdepartament de Llengües i Cultura Clàssiques bé com a activitat oberta a la resta de l'alumnat, com es venia fent en els darrers cursos, si així es considera oportú per part dels organismes competents.

Com a novetat, el subdepartament de Llengües i Cultura Clàssiques vol establir, conjuntament amb la matèria de Religió, un viatge en l'etapa del Batxillerat obert a tots els seus alumnes. Es tracta d'una activitat cultural que pretén ser un reclam en la promoció del Batxillerat en el nostre centre. Tal com venen organitzant conjuntament els companys dels centres Cap de Llevant i Josep Maria Quadrado des de ja fa 11 anys, pretenem establir com a viatge d'etapa al Batxillerat la visita a Roma i a Grècia en cursos alterns, de manera que, en els dos cursos de l'etapa, l'alumnat tenguí l'oportunitat de conèixer aquests dos enclavaments,

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 23/71

bressols de la nostra civilització. Així doncs, per tirar endavant aquesta iniciativa, volem engregar un conveni amb l'institut Joan Ramis i Ramis per viatjar conjuntament. De fet, el curs passat, el viatge a Roma dels alumnes de 1r de Batxillerat, iniciativa del professor de Religió, es va organitzar amb aquest altre centre. Precisament, Gregorio Ferreras, professor de Religió compartit entre els dos centres, va ser el promotor perquè el viatge s'organitzàs de manera conjunta. L'experiència va ser positiva i, per això mateix, volem establir aquesta activitat conjunta entre els dos centres. No obstant això, hi cap la possibilitat, si les circumstàncies ho permeten, de posar-se d'acord amb altres centres que es vulguin afegir a la iniciativa. Com que el curs passat els alumnes de Batxillerat van viatjar a Roma, per a aquest curs la proposta és viatjar a Grècia.

LLATÍ 4T ESO

1. INTRODUCCIÓ

L'assignatura de llatí al quart curs de l'educació secundària obligatòria suposa un apropament específic a la llengua i la cultura llatines, amb continguts lingüístics i culturals complementaris entre si units pel seu caràcter d'aportacions substancials del que es coneix com a herència clàssica. S'adreça a tots els alumnes d'aquest curs per aportar-los continguts de l'educació bàsica com a complement dels aprenentatges lingüístics i comunicatius i dels coneixements de l'herència cultural. Per als alumnes que pretenen cursar el batxillerat d'humanitats i ciències socials es planteja com a introducció als seus estudis.

Aquesta matèria troncal té dos objectius fonamentals: iniciar un estudi bàsic de la llengua que és l'origen de la família lingüística de les llengües romàniques, i conèixer els aspectes més rellevants de la cultura i la societat romanes per poder relacionar-los amb els del món actual. El primer objectiu ajuda a millorar el coneixement i l'ús de la llengua de l'escola com a instrument primordial d'aprenentatge i comunicació; el segon aporta dades per a una interpretació més ponderada de la societat actual. Ambdós col·laboren eficaçment en l'adquisició de competències clau i contribueixen a l'assoliment dels objectius de l'etapa d'educació secundària obligatòria.

El coneixement del llatí obre una via fonamental d'accés a un dels grans llegats de la cultura d'occident. Aquesta matèria té un caràcter d'iniciació a la llengua llatina durant l'educació secundària obligatòria, ja que els continguts més específics es desenvolupen més endavant en el batxillerat.

És coneguda la gran capacitat formativa del llatí:

En primer lloc, perquè constitueix un mètode molt eficaç d'estructuració mental gràcies a l'estudi de l'origen del lèxic i de les estructures gramaticals bàsiques d'una llengua que és, a més, l'origen de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma i també de la majoria de les que es parlen a l'Estat espanyol.

En segon lloc, perquè permet aprofundir en la interpretació de les més diverses terminologies científiques i tècniques.

Finalment, i de manera molt especial, perquè permet posar-se en contacte amb el patrimoni cultural de l'antiga Roma i amb les múltiples obres literàries i científiques de l'occident europeu, escrites en llatí durant segles i, alhora, saber identificar la pervivència de tot aquest llegat en les obres literàries produïdes en el si de la Comunitat Autònoma.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 24/71

2. ELEMENTS CURRICULARS COMUNS A TOTA L'ETAPA DE L'ESO

La matèria de Llatí a l'ESO només s'imparteix a 4t.

3. CONTRIBUTIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

El llatí contribueix directament a les competències clau en comunicació lingüística, cultural i artística, així com al tractament de la informació i competència digital, i l'autonomia i iniciativa personal.

Comunicació lingüística

L'assignatura de llatí contribueix de manera directa a l'adquisició de la competència en comunicació lingüística. La lectura comprensiva de textos i l'expressió oral i escrita es mostren com uns mitjans imprescindibles per a un aprenentatge de qualitat. El coneixement de l'estructura de la llengua llatina possibilita una comprensió millor de la gramàtica de les llengües europees d'origen romànic i d'altres que, sense ser romàniques, comparteixen amb el llatí el caràcter flexiu. La interpretació dels elements morfosintàctics i de vocabulari, així com la pràctica de la traducció i de la retroversió, permeten adquirir i desenvolupar l'habilitat de recollir i processar una informació donada i emprar-la apropiadament. Així mateix, el coneixement dels procediments per a la formació de paraules a partir de les arrels, sufixos i prefixos llatins, així com els fenòmens d'evolució fonètica, coadjuven a l'ampliació del vocabulari bàsic. El coneixement de les etimologies grecolatines proporciona la comprensió i la incorporació d'un vocabulari culte i explica el vocabulari específic de termes científics i tècnics.

A partir del coneixement de la història i l'evolució de la llengua llatina es fomenta la consciència de la variabilitat de les llengües a través del temps i dels diferents àmbits geogràfics i socials, així com de la comunicació intercultural que el seu contacte suposa. Aquest coneixement fomenta igualment l'interès i el respecte per totes les llengües, incloent-hi les antigues i les minoritàries, així com el rebuig dels estereotips basats en diferències culturals i lingüístiques.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia es treballen de diverses maneres: en situar en eixos cronològics els principals períodes de la història grecolatina; en conèixer la divisió del calendari a Roma i veure l'equivalència amb el nostre calendari; en analitzar les aportacions grecolatines en el traçat de les ciutats i en la construcció d'edificis, així com les aportacions tecnològiques més significatives del món antic, i, igualment, en tractar la filosofia al món antic com a eix bàsic i punt de partida de l'avenç científic a occident.

Competència digital

Des de l'assignatura de llatí es contribueix al tractament de la informació i a la competència digital, ja que una part de la matèria requereix la cerca, selecció i tractament d'informació. D'altra banda, en la mesura que s'utilitzin les tecnologies de la informació i la comunicació

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 25/71

com a eina per a la comunicació del coneixement adquirit, es col·labora en l'adquisició de la competència digital. Les activitats relatives a la recollida, selecció i anàlisi de la informació, l'aplicació de tècniques de síntesi, la identificació de paraules clau i la distinció entre idees principals i secundàries aporten instruments bàsics per adquirir aquesta competència, tan relacionada amb destreses per a la formació personal contínua.

Aprendre a aprendre

L'estudi de la llengua llatina contribueix a la competència d'aprendre a aprendre en la mesura que propicia la disposició i l'habilitat per organitzar l'aprenentatge; afavoreix les destreses d'autonomia, disciplina i reflexió; exercita la recuperació de dades mitjançant la memorització, i situa el procés formatiu en un context de rigor lògic.

Competències socials i cíviques

La contribució a la competència social i cívica s'estableix des del coneixement de les institucions i el mode de vida dels romans com a referent històric d'organització social, participació dels ciutadans en la vida pública i delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats en l'àmbit i l'entorn d'una Europa diversa unida en el passat per la llengua llatina. Paral·lelament, el coneixement de les desigualtats existents en aquella societat afavoreix una reacció crítica enfront de la discriminació per la pertinença a un grup social o ètnic determinat, o per la diferència de sexes. Es fomenta així en els alumnes una actitud de valoració positiva de la participació ciutadana, la negociació i l'aplicació de normes iguals per a tothom com a instruments vàlids en la resolució de conflictes.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La matèria contribueix al sentit d'iniciativa i esperit emprenedor en la mesura que s'empren procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions. El treball en grup i la posada en comú dels resultats implica valorar les aportacions d'altres companys i companyes, acceptar possibles errors, comprendre la forma de corregir-los i no rendir-se davant un resultat inadequat. En definitiva, aporta possibilitats de millora i fomenta l'afany de superació.

Consciència i expressions culturals

La contribució d'aquesta assignatura a la consciència i expressions culturals s'aconsegueix mitjançant el coneixement de l'important patrimoni arqueològic i artístic romà al nostre país i a Europa. Una bona base cultural en aquest aspecte permet valorar i gaudir de manifestacions artístiques de tot tipus i, alhora, fomenta l'interès per la conservació del patrimoni. Així mateix, permet proporcionar referències per valorar críticament creacions artístiques inspirades en la cultura i la mitologia llatines o missatges difosos pels mitjans de comunicació que, en molts casos, prenen la seva base icònica del repertori clàssic. Així mateix, amb el coneixement del món llatí i la seva pervivència s'afavoreix la interpretació de la literatura posterior, en la qual perduren temes, arquetips, mites i tòpics, alhora que es desenvolupa l'interès per la lectura, la valoració del caràcter estètic dels textos i l'amor per la literatura.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 26/71

4. ADEQUACIÓ I SEQÜÈNCIA DELS OBJECTIUS PER CURSOS

L'ensenyament del llatí a l'etapa de l'educació secundària obligatòria té els objectius següents:

1. Conèixer les arrels i l'evolució de la llengua com un instrument que s'adapta a les necessitats dels parlants.
2. Valorar la diversitat lingüística com una mostra de la riquesa cultural dels pobles.
3. Explicar les semblances que entronquen les diferents llengües amb un origen comú i comparar els elements i estructures de les llengües derivades.
4. Conèixer els diferents tipus d'escriptura i, especialment, les característiques de l'escriptura alfabètica, l'origen i la correcta pronunciació de l'abecedari llatí.
5. Identificar i relacionar elements morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos senzills.
6. Conèixer els procediments de formació del lèxic llatí —en concret, la derivació i la composició— per entendre millor els procediments de formació de paraules a les llengües actuals.
7. Identificar l'etimologia i conèixer el significat de les paraules del lèxic comú de la llengua pròpia i, en especial, del vocabulari culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual.
8. Comprendre correctament el significat dels llatinismes i expressions llatines que s'han incorporat directament a la llengua parlada i a la científica, en especial a la del dret.
9. Desenvolupar les capacitats intel·lectuals mitjançant l'anàlisi dels elements de la llengua llatina que, pel seu caràcter flexiu, és prototip d'una llengua d'anàlisi.
10. Millorar la lectura comprensiva i l'expressió oral i escrita mitjançant el coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals llatines.
11. Desenvolupar hàbits d'organització, treball i disciplina en l'estudi a partir dels mecanismes d'estructuració mental que implica el procés d'anàlisi i traducció de textos llatins.
12. Reflexionar, des de l'anàlisi de la llengua llatina, sobre les estructures lingüístiques de la llengua catalana i de la castellana, així com també de les que s'estudien com a segona o tercera llengua.
13. Utilitzar les regles fonamentals d'evolució fonètica del llatí al català i identificar paraules patrimonials, cultismes i expressions llatines en diferents contextos lingüístics.
14. Conèixer els aspectes rellevants de la cultura i la civilització romanes, emprant críticament diverses fonts d'informació i diferents suports, per identificar-ne la pervivència en el nostre patrimoni cultural, artístic i institucional i, així, adoptar una actitud de respecte i tolerància cap als diversos pobles i nacions.
15. Valorar el patrimoni literari, els gèneres i les obres principals, com a base comuna de la història literària universal.
16. Reconèixer la influència del món romà a les Illes Balears en els seus diversos aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.
17. Desenvolupar el sentiment de pertinença a la unitat política i cultural que és Europa, la base de la qual es troba en el món clàssic, amb actituds de tolerància i respecte cap als seus diferents pobles i cap als d'altres zones del món.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 27/71

5. SELECCIÓ I SEQÜÈNCIA DELS CONTINGUTS PER CURSOS

Ens proposem treballar 9 unitats didàctiques, 3 per avaluació, que es corresponen amb les del manual de referència. La selecció i seqüència dels continguts per avaluació és la següent:

1a avaluació

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

Marc geogràfic de la llengua.

Indoeuropeu.

Llengües d'Espanya: llengües romàniques i no romàniques.

Pervivència d'elements lingüístics llatins.

Identificació de lexemes i afixos llatins usats a la pròpia llengua.

BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS

Diferents sistemes d'escriptura: orígens de l'escriptura.

Orígens de l'alfabet llatí.

Pronunciació.

BLOC 3. MORFOLOGIA

Formants de les paraules.

Tipus de paraules: variables i invariables.

Concepte de declinació

Flexió de substantius, adjectius i verbs. Els gèneres.

Verbs: present del verb *sum*

BLOC 4. SINTAXI

Casos llatins: el nominatiu, acusatiu, genitiu i ablatiu de 1a i 2a declinacions.

Concordança entre subjecte i verb. Concordança entre subjecte i atribut. Concordança entre els elements d'un sintagma.

Elements de l'oració.

Oració simple: oracions atributives, predicatives (transitives i intransitives)

Oracions coordinades: les copulatives (*et, -que*). Les adversatives (*sed*)

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ

Períodes de la història de Roma: Orígens llegendaris de Roma. Els set reis. La figura de Juli Cèsar. Octavi August.

BLOC 6. TEXTOS

Iniciació a les tècniques de traducció i retroversió.

Anàlisi morfològica i sintàctica.

BLOC 7. LÈXIC

Conceptes d'etimologia, composició i derivació.

Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les llengües romàniques.

Paraules patrimonials i cultismes.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 28/71

Estudi específic del lèxic a propòsit dels textos treballats.

2a avaluació

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

Pervivència d'elements lingüístics llatins.

Identificació de lexemes i afixos llatins usats a la pròpia llengua.

BLOC 3. MORFOLOGIA

Tipus de paraules: variables i invariables. Les preposicions

Concepte de declinació: Enunciat de 1a i 2a declinacions. La tercera declinació.

Flexió de substantius, adjectius i verbs. El gènere neutre. El present d'indicatiu.

Verbs: les desinències personals del verb. Les conjugacions.

BLOC 4. SINTAXI

Casos llatins. El vocatiu

Elements de l'oració: El CCL.

Oració simple: oracions atributives i predicatives.

Oracions coordinades.

Ús de l'infinitiu nominal.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ

Organització política i social de Roma. Assemblees i magistrats. El Senat. Les classes socials.

Vida quotidiana. La família romana.

BLOC 6. TEXTOS

Iniciació a les tècniques de traducció i retroversió.

Anàlisi morfològica i sintàctica.

Lectura comprensiva de textos traduïts.

BLOC 7. LÈXIC

Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les llengües romàniques.

Paraules patrimonials i cultismes.

Estudi específic del lèxic a propòsit dels textos treballats.

3a avaluació

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

Pervivència d'elements lingüístics llatins.

Identificació de lexemes i afixos llatins usats a la pròpia llengua.

BLOC 3. MORFOLOGIA

Concepte de declinació: les declinacions. La quarta declinació.

Flexió de substantius, adjectius i verbs. Classificació dels adjectius: paradigmes. El pretèrit imperfet d'indicatiu. El pretèrit perfet d'indicatiu.

Verbs: formes personals, infinitiu de present actiu i participi de perfet.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 29/71

BLOC 4. SINTAXI

Casos llatins. El datiu.
 Concordança.
 Elements de l'oració.
 Oració simple: oracions atributives i predicatives.
 Oracions coordinades.
 Oracions d'infinitiu concertat.
 Usos del participi.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ

Mitologia i religió.

BLOC 6. TEXTOS

Iniciació a les tècniques de traducció i retroversió.
 Anàlisi morfològica i sintàctica.
 Lectura comprensiva de textos traduïts.

BLOC 7. LÈXIC

Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les llengües romàniques.
 Paraules patrimonials i cultismes.
 Estudi específic del lèxic a propòsit dels textos treballats.

6. METODOLOGIA

La distribució dels continguts, alhora que n'implica un tractament específic, obliga també a situar-los en un context general en què els diversos elements troben una explicació relacionada i coherent. L'ensenyament i aprenentatge de la matèria ha de ser funcional i útil en diversos contextos d'aprenentatge, en el desenvolupament personal i social, i ha de permetre establir les bases suficients per continuar, si s'escau, els estudis relacionats amb les humanitats i les ciències socials. Per mitjà dels seus objectius i continguts, l'assignatura de llatí ha de servir a tots els alumnes que la cursin per potenciar un llatí útil per a la vida actual i per ajudar a adquirir, en un grau satisfactori, les competències que s'han d'assolir en l'etapa.

Aquest principi general de funcionalitat cal aplicar-lo des del començament i, per tant, és molt important que els alumnes percebin el llatí com quelcom proper que poden identificar en moltes situacions de la seva vida quotidiana. En primer lloc, cal fer que la reflexió sobre les llengües romàniques i els aspectes històrics i socials sigui el marc de descoberta de la llengua que doni sentit als treballs sobre el sistema de la llengua llatina.

L'estudi del llatí ha de partir de la comparació dels textos originals i traduïts de diferents moments de la història, presentant-los amb dificultat progressiva i d'acord amb el treball que es faci a les altres matèries lingüístiques del currículum, fet que ha de permetre reflexionar i facilitar la transferència d'aprenentatges entre les llengües romàniques i també amb les altres que s'ensenyen al centre. Això s'ha de facilitar alhora amb l'estudi de la història i evolució de la llengua llatina que aporta als alumnes els coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

La pràctica de la traducció constitueix una experiència de descoberta de la llengua i alhora

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 30/71

d'investigació que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia els hàbits de disciplina en l'estudi, habilitats amb les quals es raona millor i s'aprèn a aprendre.

El treball dels aspectes culturals i socials s'ha de fer també a partir dels aprenentatges de les matèries de geografia i història; educació plàstica, visual i audiovisual, i cultura clàssica. Els textos i documents necessaris per al treball de la matèria es poden presentar en diversos suports, incloent-hi les tecnologies de la informació i la comunicació i els mitjans audiovisuals.

D'altra banda, en la societat actual el treball en equip i la capacitat d'integrar-se mitjançant una participació activa en aquest equip és una necessitat que s'ha de traslladar a les aules i als mètodes d'ensenyament i, per tant, s'ha de fomentar el treball cooperatiu dels alumnes.

Les noves exigències socials i laborals demanen capacitat creativa, de comunicació verbal i escrita, esperit crític i capacitat de feina en equip. En l'aprenentatge dels alumnes és necessari un nou èmfasi, atès l'enorme creixement del volum d'informació útil i la rapidesa amb què passa de moda. Per tant, és imprescindible que els professors facin un esforç per definir o adaptar el seu propi mètode en l'àmbit de l'ensenyament d'una llengua clàssica com és el llatí.

Amb la finalitat d'adequar els mètodes d'ensenyament amb els recursos d'una societat de la informació cada vegada més influent, és interessant integrar recursos nous que reforcin el treball sobre els textos. Aquest és el cas d'Internet, que ha esdevingut una eina molt important pel que fa a les seves possibilitats i que dona als alumnes una visió més oberta i al seu abast.

Però són els professors els que han de despertar l'interès per aprendre, han de decidir allò que és important que els alumnes aprenguin, han d'identificar els graus de dificultat que pot presentar un tema i decidir sobre les connexions pertinents per assolir la coherència de l'aprenentatge.

L'avaluació és una pràctica fonamental en el procés d'ensenyament i aprenentatge i ha d'estar estretament vinculada amb els objectius de l'assignatura i amb les competències que es pretenen desenvolupar.

L'avaluació inicial dels coneixements dels alumnes és particularment necessària al principi del curs de llatí a l'ensenyament secundari obligatori: és important fer un diagnòstic de la situació de cada alumne per abordar el curs sabent en quina mesura es requereix un procés d'anivellament o amb quina base de coneixements, sobretot lingüístics, es compta.

A partir d'aquí, l'anàlisi del procés d'ensenyament i aprenentatge ha de ser constant. L'avaluació formativa ha d'avaluar les mateixes competències i coneixements que es treballen a l'aula, ha de permetre als professors determinar la idoneïtat i adequació de les estratègies i als alumnes detectar els obstacles d'aprenentatge en vistes a planificar estratègies de superació.

Pel que fa a les competències lingüístiques, cal avaluar les habilitats dels estudiants en la interpretació de textos clàssics senzills, i sovint adaptats, mitjançant la tècnica de la traducció. Les habilitats d'ús dels elements bàsics de la morfologia i de la transformació lingüística han de ser objecte d'avaluació, no tan sols en exercicis puntuals per a aquest propòsit, sinó en l'observació del treball diari. En l'avaluació de continguts culturals s'ha de valorar especialment la capacitat d'establir connexions entre fets i realitzacions del món antic i la seva pervivència en el món d'avui. Les activitats sempre han de ser múltiples i variades i han de permetre als professors l'observació des de diferents perspectives i en diferents aspectes.

L'avaluació sumatòria ha de tenir en compte l'avaluació formativa i afegir altres procediments com ara proves, treballs pràctics o interdisciplinaris, tasques de grup, etc. L'avaluació sumatòria també és un instrument de control del procés educatiu, perquè l'èxit o fracàs en els

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 31/71

resultats de l'aprenentatge dels estudiants és un indicador de l'èxit o fracàs del procés educatiu a l'hora d'aconseguir els objectius. Aquesta autoavaluació ha de dur els professors a qüestionar-se la necessitat de reconsiderar o corregir les estratègies educatives en els casos en què aquesta anàlisi ho reveli com a necessari.

Els professors de llatí a l'ensenyament secundari obligatori han d'incorporar a les seves funcions tradicionals d'informador i avaluador del coneixement les de motivador, guia, facilitador de l'aprenentatge i dissenyador d'estratègies i activitats.

Els professors han de despertar en els estudiants l'interès per aprendre i ser capaços d'orientar-los cap als aspectes més atractius i funcionals de la matèria de llatí i fer que gaudeixin de les recompenses de l'esforç a l'hora d'adquirir uns coneixements no sempre fàcils. En aquest sentit, és útil la programació interconnectada i alternada de continguts lingüístics i culturals per encoratjar i promoure l'interès pel món romà.

També forma part de la seva funció detectar les dificultats individuals de cada alumne i fer el possible per ajudar-lo a superar-les.

Finalment, en l'assignatura de llatí a l'ensenyament secundari obligatori seria convenient aconseguir la implicació de les famílies per fomentar l'interès dels alumnes pel món clàssic. En aquest sentit, es pot facilitar informació sobre activitats que es desenvolupen en el nostre entorn al voltant del món clàssic: Festival de Teatre Grecollatí de les Illes Balears, tallers de cultura clàssica, cinema de tema grecollatí, etc.; i també convidar les famílies a explorar l'enorme patrimoni arqueològic, cultural i artístic que ens ha llegat la civilització romana (Pol·lèntia, museu arqueològic...).

criteris per al disseny de les activitats a cada curs amb atenció a les competències clau i als diferents nivells d'aprenentatge (activitats bàsiques, d'ampliació i de reforç)

Es procurarà que es treballin activitats del tipus que s'enumeren més avall per treballar les competències clau des de la matèria:

Produccions lingüístiques en l'àmbit escrit i en l'oral

Creació i edició de produccions audiovisuals o artístiques de qualsevol índole

Estratègies de treball cooperatiu (Spencer Kagan)

Resolució de problemes lògics

En funció de les aptituds i inquietuds que demostrin l'alumnat es proposaran també activitats d'ampliació i de reforç.

criteris per a l'organització del temps i dels espais. Formes d'organització de l'aula

Els continguts corresponents al BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LENGÜES ROMÀNIQUES i al BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ es treballaran principalment des de l'aula xarxi. Elaborarem línies del temps (timetoast), mapes interactius (gennialy) i glossaris (moodle). Treballarem a través d'exercicis interactius. Elaborarem treballs monogràfics (recerca i tractament de la informació) per fer una exposició oral als companys.

Com a espai de referència comptem amb una aula de grup, no obstant això s'intentaran optimitzar al màxim els espais de què disposem en el propi centre: biblioteca, aules multimèdia, pati... així com també els espais exteriors que visitarem en les sortides que ens proposam per a aquest curs.

La distribució de l'alumnat dins l'aula grup s'adequarà a les tasques que es realitzin en cada

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 32/71

moment: treball en parella, treball individual, treball en grup...

Materials i recursos didàctics

Per facilitar l'aprenentatge combinarem la part de feina amb els textos i les activitats escrites amb la utilització de material audiovisual relacionat amb els temes tractats.

Aquesta assignatura té la virtut d'erigir-se en una matèria de reforç d'assignatures comunes a tota l'etapa de l'ESO com llengua catalana, llengua castellana, llengües estrangeres, geografia i història. La part lingüística de l'assignatura permet donar suport extra a alumnes amb mancances de gramàtica, vocabulari, domini de les tècniques d'escriptura, de l'ortografia, de la confecció de resums i d'esquemes.

Malgrat no tenir els alumnes llibre de text, ens servirà de referència per a programar les unitats el llibre LLATÍ 4T de l'editorial Santillana, que havíem emprat durant els darrers cursos (Autors: María Jesús Yago, Rosario Marco, Jose Luis Pellicer i d'altres. Idioma: Català. ISBN: 978-84-9047-044-2). Així és perquè els exercicis de gramàtica allà plantejats resulten molt repetitius i avorrits. Així doncs, treballarem amb textos senzills trets del propi manual que hem emprat aquests darrers cursos o del *Familia Romana* de Hans Orberg. Plantejarem exercicis de morfologia, gramàtica i lèxic a partir d'aquests textos.

També són convenientes els següents recursos materials: videoteca de filmografia sobre el món antic; mapes gegants per dur a classe, material d'àudio (cançons, òpera...); diccionaris de grec i de llatí; jocs de taula; retalls de premsa; pel·lícules, etc.

El tractament de la lectura

Hem decidit no programar lectura obligatòria per treballar a casa. L'experiència em demostra que la lectura obligatòria a casa només serveix per fer avorrir precisament la lectura en alguns casos i això és el que vull evitar en qualsevol cas. Per tant crec convenient programar activitats a classe per al foment de la lectura de manera que l'alumnat se senti acompanyat en aquest procés d'aproximació als textos clàssics. Així doncs, al llarg del curs treballarem la lectura serà PENELOPE LIVELY *A la recerca d'una pàtria* Vicens Vives 8431681403. Treballarem també una selecció de les *Metamorfosis* d'Ovidi.

Utilització de les Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

Està previst treballar exercicis de derivació etimològica i de tradició clàssica des de l'aula multimèdia a través de la pàgina web www.culturaclasica.net. També serà interessant treballar exercicis interactius del propi manual que empram de referència a la següent adreça <http://www.ieslosangeles.es/centro/departamentos/latin/latin/santillana/inicio.htm>

També intentarem engegar una sèrie d'activitats que treballarem a través de la plataforma *moodle* (debats a través de fòrums, elaboració de glossaris, etc). Treballarem mapes interactius a través de l'eina *gennially* i elaborarem línies del temps a través de l'eina *timetoast*.

Dedicarem alguna sessió a preparar les exposicions orals relatives a l'apartat de cultura des de l'aula Xarxi.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 33/71

Contribució de la matèria a l'educació en valors

La matèria també aborda el coneixement del marc geogràfic i històric, així com dels aspectes més rellevants de la societat romana, des de la qual s'han transmès maneres de viure, institucions o creacions literàries, tècniques i artístiques que estan en la base de la configuració i del progrés d'Europa. Aquest coneixement suposa un referent necessari en el qual rastrejar els antecedents històrics de l'organització social o la delimitació dels drets de l'individu. La cultura que ha modelat el nostre present i impregna bona part dels nostres cànons estètics és també transmissora de valors universals, que entronquen la nostra herència cultural amb les arrels del món clàssic. En aquest sentit, la lectura de textos literaris ajuda a observar com temes i tòpics de la cultura grecollatina han estat transmesos fins avui i segueixen impregnant els nostres escrits.

La prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia

Per l'especial rellevància que té, també es parlarà atenció particularment a les activitats que potencien la igualtat efectiva entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere, així com l'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia i la igualtat, i la prevenció del terrorisme i de qualsevol tipus de violència. S'adoptarà una posició decidida a favor de la prevenció de la violència de gènere, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia. L'estudi del paper de la dona a l'antiguitat així com de la institució de l'esclavitud i dels abusos de poder ens conduiran a fer-ne una reflexió.

Els elements transversals tractats

Aprofitarem els continguts de la matèria per tractar de manera implícita els valors dels elements transversals que s'hi vinculen. A continuació en teniu la correspondència.

Vinculats als continguts del BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ tractarem:

- Educació per a la democràcia i per al coneixement i la pràctica dels drets humans.
- Educació moral i cívica.
- Educació per a la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació per qualsevol circumstància personal o social.
- Educació per a la igualtat entre homes i dones.
- Educació per a la salut.
- Educació sexual.
- Educació per a la pau.
- Educació per a la interculturalitat i per a la construcció europea.

Sempre que sorgeixi l'oportunitat, es faran reflexions a propòsit de les formes de vida de grecs i romans per al foment d'un sistema de valors d'acord amb els elements transversals tractats.

Val a dir que seran habituals actituds com:

- Aprofitar la diversitat cultural a l'aula per posar-la en valor tot fent especial menció a la diversitat de llengües i al valor de dominar-ne més d'una.
- Parar atenció a la netedat de l'aula i al consum responsable.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 34/71

- Garantir el respecte dels uns als altres i fomentar la resolució de conflictes de manera pacífica.
- Parar atenció a estereotips racistes, sexistes, homòfobs i qualsevol que suposi una discriminació per fer-ne una reflexió i rebutjar-los.

Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

D'acord amb els principis segons el Decret de currículum, l'avaluació a l'ESO ha de ser **contínua**, és a dir, ha de permetre detectar al llarg de tot el procés si es fa necessari aplicar mesures de reforç educatiu i ha de servir per mesurar el progrés i la millora de l'alumne/-a; **formativa**, és a dir, ha de permetre detectar les dificultats i els errors del procés d'ensenyament i aprenentatge i establir mesures per superar-los; i **integradora**, és a dir, a banda dels objectius específics, també han de ser punt de referència els objectius generals d'etapa i les competències clau. A més és important tenir en compte l'avaluació **formadora**, açò és, aquella que permet a l'alumne adquirir un sistema de control del seu propi aprenentatge i poder així detectar les dificultats i els errors per prendre les decisions oportunes i mirar així de millorar el seu procés d'aprenentatge.

Quant a l'avaluació dels aprenentatges, es prendran com a referència els criteris i els estàndards d'aprenentatge avaluable, que recullen, no només els continguts sinó també les competències clau. Així és que es dissenyaran activitats en relació a aquests criteris i estàndards que ens permetran observar, mesurar i avaluar-los. Si es fa necessari, els estàndards d'aprenentatge avaluable es concretaran per facilitar aquesta tasca. També s'avaluarà el rendiment dels alumnes, el seu esforç i la seva dedicació. A partir dels continguts dels elements transversals, s'avaluarà també l'actitud envers els valors treballats.

Pel que fa a l'avaluació de la tasca docent, les observacions procedents dels instruments d'avaluació i de l'activitat quotidiana permeten valorar el treball de l'alumnat, considerar el ritme i orientació dels seus aprenentatges i adoptar aquelles decisions que serveixin per millorar la qualitat del treball del professor. Aquestes dades seran analitzades i així podran incorporar-se millores al procés d'ensenyament-aprenentatge en qualsevol moment.

Les estratègies i instruments que permetran dur a terme l'avaluació dels aprenentatges al llarg del procés es classifiquen segons tinguin a veure amb l'observació del treball a l'aula o amb la valoració de produccions dels alumnes.

Seràn objecte d'observació a l'aula:

- El quadern d'apunts
- Si s'han fet els deures
- Si es du el material necessari i s'empra de manera adequada
- El grau d'atenció a través de preguntes adreçades de manera individual
- El grau de rigor en l'autoavaluació, la coavaluació i l'avaluació de la tasca docent
- L'aprofitament del temps
- Les intervencions, com ara bé demanar aclariments o plantejar dubtes.
- Les aportacions que es facin quant a la temàtica tractada
- La correcció d'exercicis de manera oral o a la pissarra

Es valoraran produccions fetes pels alumnes del tipus següent:

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 35/71

- Exposicions orals
- Exercicis escrits
- Qüestionaris moodle
- Mapes conceptuals
- Intervencions en fòrums del moodle
- Participació en kahoot, quizlet o similar
- Proves individuals de traducció i exercicis de gramàtica

7. AVALUACIÓ

Procediments i activitats d'avaluació

Avaluarem diversos aspectes: la feina feta a classe, la presentació dels exercicis i la realització de la feina encomanada a casa. Es faran també proves orals i proves escrites individuals. En algunes d'aquestes proves els alumnes podran consultar els seus propis apunts (no els dels companys).

Ens plantejam també fer participar l'alumne en el seu propi procés d'avaluació de manera que la pròpia avaluació sigui una eina per reconduir la tasca docent i acompanyar de la manera més adequada cadascun dels alumnes. Així idò, seran una eina útil les rúbriques, les autoavaluacions, les coavaluacions així com les entrevistes amb els alumnes.

Aplicarem els instruments d'avaluació que consten en la concreció curricular aprovada pel Claustre el dia 30 de juny de 2010.

El criteri per recuperar proves/exàmens/... a alumnes que no els realitzin en la data inicialment prevista per un motiu degudament justificat és el següent: si no es pacta prèviament un altre acord, per defecte, l'alumne/a té l'obligació de realitzar la prova en la primera sessió en què s'incorpori.

Adequació i seqüència dels criteris d'avaluació i dels estàndards d'aprenentatge avaluables

Els criteris d'avaluació que s'especifiquen a continuació per a la matèria de Llatí de 4t d'ESO estan pensats perquè l'alumne/-a els vagi assolint de manera gradual al llarg de tot el curs en un procés de maduració individual. Així és que es para atenció en cadascun d'ells durant tot el curs i se'n fa un seguiment. A final de curs, l'alumne/-a els hauria d'haver assolit tots. No obstant això, el grau d'assoliment de cadascun d'aquests criteris serà el barem que emprarà el professor per a establir una qualificació.

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

1. Conèixer els orígens de les llengües parlades a Espanya, classificar-les i localitzar-les en un mapa.

1.2. Identifica les llengües que es parlen a Espanya, diferencia pel seu origen romàniques i no romàniques i delimita en un mapa les zones en les quals s'utilitzen.

2. Poder traduir ètims llatins transparents.

2.1. Tradueix del llatí les paraules transparents servint-se del repertori lèxic que coneix tant de la pròpia llengua com d'altres llengües modernes.

3. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 36/71

3.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenjala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en els quals es trobin presents.

4. Reconèixer i explicar el significat d'alguns dels llatinismes més freqüents emprats en el lèxic de les llengües parlades a Espanya i explicar el significat a partir del terme d'origen.

4.1. Dedueix el significat de paraules preses de les diferents llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins.

BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS

1. Conèixer diferents sistemes d'escriptura i distingir-los de l'alfabet.

1.1. Reconeix diferents tipus d'escriptura i els classifica segons la seva natura i funció.

2. Conèixer l'origen de l'alfabet en les llengües modernes.

2.1. Explica l'origen de l'alfabet de diferents llengües partint de l'abecedari llatí i assenjala les principals adaptacions que es produeixen a cadascuna.

3. Conèixer i aplicar amb correcció les normes bàsiques de pronunciació en llatí.

3.1. Llegeix en veu alta textos llatins de certa extensió amb la pronunciació correcta.

BLOC 3. MORFOLOGIA

1. Identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

1.1. Descompon paraules en els diferents formants i se'n serveix per identificar desinències i explicar el concepte de flexió i paradigma.

2. Distingir i classificar diferents tipus de paraules.

2.1. Distingeix paraules variables i invariables, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.

3. Comprendre el concepte de declinació i flexió verbal.

3.1. Enuncia correctament diferents tipus de paraules en llatí, els distingeix a partir de l'enunciat i els classifica segons la categoria i declinació.

3.2. Distingeix diferents tipus de paraules a partir de l'enunciat.

4. Conèixer les declinacions, enquadrar les paraules dins la declinació i declinar-les correctament.

4.1. Declina paraules i sintagmes amb concordança i aplica correctament per a cada paraula el paradigma de flexió corresponent.

5. Conjuguar correctament les formes verbals estudiades.

5.1. Identifica les diferents conjugacions verbals llatines i classifica els verbs segons la conjugació a partir de l'enunciat.

5.2. Coneix i identifica les formes que componen l'enunciat dels verbs de paradigmes regulars i reconeix, a partir d'aquestes formes, els diferents models de conjugació.

5.3. Identifica correctament les principals formes derivades de cadascun dels temes verbals llatins: en veu activa, el mode indicatiu, del tema de present el propi present i el pretèrit imperfet i del tema de perfet el pretèrit perfet; distingeix l'infinitiu de present actiu.

5.5. Tradueix correctament diferents formes verbals llatines: present, el pretèrit imperfet i pretèrit perfet d'indicatiu i veu activa.

6. Identificar i relacionar elements morfològics de la llengua llatina que permetin analitzar i traduir textos senzills.

6.1. Identifica i relaciona elements morfològics de la llengua llatina per fer l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

BLOC 4. SINTAXI

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 37/71

1. Conèixer i analitzar les funcions de les paraules en l'oració.

1.1. Analitza morfològicament i sintàcticament frases i textos adaptats, identifica correctament les categories gramaticals a què pertanyen les diferents paraules i explica les funcions que tenen en el context.

2. Conèixer els noms dels casos llatins, identificar les principals funcions que tenen en l'oració i saber traduir els casos a la llengua materna de forma adequada.

2.1. Enumera correctament els noms dels casos que hi ha en la flexió nominal llatina, explica les principals funcions que tenen dins l'oració i il·lustra amb exemples la forma adequada de traduir-los.

3. Reconèixer i classificar els tipus d'oració simple.

3.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions simples i n'identifica les característiques.

4. Distingir les oracions simples de les compostes.

4.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions compostes i les diferencia de les oracions simples.

5. Identificar les construccions d'infinitiu concertat.

5.1. Reconeix dins frases i textos senzills construccions d'infinitiu concertat, les analitza i les tradueix de forma correcta.

7. Identificar i relacionar elements sintàctics de la llengua llatina que permetin analitzar i traduir textos senzills.

7.1. Identifica i relaciona elements sintàctics de la llengua llatina per fer l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ

1. Conèixer els fets històrics dels períodes de la història de Roma, enquadrar-los en el període corresponent i elaborar eixos cronològics.

1.1. Distingeix les diferents etapes de la història de Roma, n'explica els trets essencials i les circumstàncies que intervenen en el pas d'unes a les altres.

1.2. Sap emmarcar determinats fets històrics en el període històric corresponent.

1.3. Pot elaborar eixos cronològics en els quals es representen fites històriques rellevants consultant diferents fonts d'informació.

1.4. Descriu algunes de les principals fites històriques de la civilització llatina i explica a grans trets les circumstàncies en les quals tenen lloc i les seves principals conseqüències.

2. Conèixer els trets fonamentals de l'organització política i social de Roma.

2.1. Descriu els trets essencials que caracteritzen les successives formes d'organització del sistema polític romà.

2.2. Descriu l'organització de la societat romana, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna i els compara amb els actuals.

4. Conèixer alguns dels principals personatges de la mitologia.

4.1. Identifica els principals personatges estudiats de la mitologia grecollatina, assenyalat els trets que els caracteritzen.

5. Conèixer els déus, mites i herois llatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.

5.1. Reconeix i il·lustra amb exemples la pervivència del mític i de la figura de l'heroi en la nostra cultura i assenyalat les semblances i les principals diferències que s'observen entre ambdós tractaments.

BLOC 7. LÈXIC

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 38/71

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic llatí transparent, les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos.
  - 1.1. Dedueix el significat de termes llatins no estudiats partint del context o de paraules de la llengua pròpia.
  - 1.2. Identifica i explica les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos i els tradueix a la pròpia llengua.
2. Reconèixer els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.
  - 2.1. Identifica l'etimologia de paraules de lèxic comú de la llengua pròpia i n'explica el significat a partir d'aquesta etimologia.
  - 2.2. Identifica i diferencia cultismes i termes patrimonials i els relaciona amb el terme d'origen.

criteris de qualificació

La nota d'avaluació serà el resultat de la ponderació següent: 30% feines diverses, 50% proves de nivell, 20% RED (rendiment, esforç i dedicació). Com que la matèria és d'avaluació contínua, la **nota final** coincidirà amb la de la tercera avaluació.

Els alumnes que no hagin superat satisfactòriament la matèria el mes de juny tindran l'oportunitat de fer-ho en la prova extraordinària de setembre. Aquesta prova consistirà en l'entrega de feines que aniran en relació als continguts que no s'hagin assolit durant el curs i un examen. La nota de la prova extraordinària de setembre resultarà de la ponderació següent: 30% rendiment, esforç i dedicació durant el curs; 30% feines; 40% examen.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors

És impossible que es doni aquesta circumstància ja que la matèria de Llatí s'ofereix per primera vegada a 4t de l'ESO.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors

Donada la circumstància, es farà una entrevista inicial amb l'alumne repetidor per consensuar un pla de reforç que es basarà en els ítems següents:

Pel que fa a les activitats que ja va superar satisfactòriament en el seu moment, o bé es proposarà que assumeixi el rol d'ajudant de la professora o bé se li proposaran tasques d'ampliació sobre el mateix tema.

Pel que fa a activitats de recerca d'informació sobre algun aspecte concret del tema que s'està treballant, se li atorgarà una part diferent de la que va treballar en el curs anterior.

Pel que fa a les activitats que no va superar satisfactòriament en el seu moment, se li exigirà que les treballi segons les directrius pautades per a la resta de companys.

Pel que fa a les propostes d'activitats noves, les treballarà de bell nou com la resta de companys.

8. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I CRITERIS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM (ACI)

L'heterogeneïtat de l'alumnat a les classes és un fet. Només amb materials diversificats

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 39/71

podrem arribar millor a les característiques diferenciades dels alumnes. Si presentem diversos materials arribem a connectar més fàcilment amb els coneixements previs individuals que té cada alumne. La diversitat en la presentació i l'ús dels materials potencia la didàctica oberta, flexible i creativa de resultats més satisfactoris que l'oferta tancada i unidireccional, ja que aquest procediment permet millorar l'autoestima, la creativitat i les ganes d'aprendre.

L'elaboració de plans d'actuació i reforç educatiu es planteja com una eina necessària en el cas d'alumnat amb necessitats educatives específiques, i en la seva elaboració s'ha de consultar sempre amb el departament d'orientació pedagògica de cada centre.

Pel que fa als procediments, a part de que siguin molt variats (lectures, explicacions, debats, esquemes, audicions, sessions de vídeo o de diapositives etc..) el grau d'exigència de les activitats s'haurà d'adaptar a les diverses capacitats, interessos i motivacions: hi haurà activitats prioritàries (que assegurin la consolidació dels aprenentatges bàsics), activitats de reforç (que insisteixen en determinats conceptes o habilitats per aquells que no han arribat als continguts mínims fixats) i activitats d'aprofundiment (que proporcionen propostes d'investigació per als alumnes més interessats o més capacitats).

Per altra banda el control diari, no només de les tasques encomanades, sinó també de les seves actituds, amb les correccions pertinents, pot ajudar a que millorin en totes les dificultats que ells puguin tenir.

9. PARTICIPACIÓ EN PROJECTES DEL CENTRE, ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES, EXTRAESCOLARS I SORTIDES ESCOLARS (ESO I BTX)

Són les mateixes que hi ha programades en l'apartat de Cultura Clàssica.

PROGRAMACIÓ DEL BATXILLERAT

Llatí I i Llatí II

INTRODUCCIÓ

L'estudi de l'assignatura de llatí al batxillerat té com a principal finalitat l'estudi de la llengua i de la cultura llatines, els aspectes essencials de la qual s'han tractat ja a quart curs de l'educació secundària obligatòria, així com destacar-ne el caràcter d'origen i fonament de les llengües romàniques i de la cultura occidental.

El català i el castellà no són més que productes de l'evolució de la llengua llatina. Així, l'estudi del llatí en els aspectes fonològic, morfològic, sintàctic i lèxic permet una reflexió profunda sobre aquestes llengües i contribueix eficaçment a l'aprenentatge de les llengües modernes d'origen romànic o d'altres influïdes pel llatí; també permet aprofundir en la interpretació de les diverses terminologies científiques i tècniques i, a més, el coneixement de l'evolució del vocabulari llatí fins a arribar a les llengües romàniques és una eina important per adquirir vocabulari nou. Al mateix temps, per la pròpia riquesa i complexitat, l'estudi del llatí té en si mateix un alt valor formatiu com a instrument d'estructuració mental i proporciona una base científica sòlida per al perfeccionament progressiu en l'ús d'altres llengües i, fins i tot, per a l'estudi d'altres disciplines.

D'altra banda, és indubtable que el coneixement de les arrels d'una cultura ajuda a entendre'n millor el present; d'aquí la importància de l'estudi de la història, l'organització política i social, la religió, la mitologia i la vida quotidiana del poble romà, pilars sobre els quals s'ha construït la nostra societat i que tenen el seu reflex en nombroses manifestacions polítiques, socials i culturals de l'actualitat. El contacte amb el patrimoni cultural de la Roma antiga i

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 40/71

amb les múltiples obres literàries i científiques de l'occident europeu, escrites en llatí durant segles, permet reconèixer-ne la pervivència per a una interpretació més ponderada de la societat actual.

a) L'adequació i la seqüenciació dels objectius específics de la matèria.

L'ensenyament del llatí al batxillerat té els objectius següents:

1. Conèixer les arrels i l'evolució de la llengua pròpia a través de l'estudi de la llengua llatina.
2. Reconèixer i explicar les semblances entre les diferents llengües d'origen llatí i comparar-ne els elements i les estructures.
3. Conèixer els diferents tipus d'escriptura i, especialment, les característiques de l'escriptura alfabètica, l'origen i la correcta pronunciació de l'abecedari llatí.
4. Identificar elements morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos llatins de dificultat progressiva.
5. Desenvolupar les capacitats intel·lectuals mitjançant l'anàlisi dels elements de la llengua llatina, així com desenvolupar hàbits d'organització, treball i disciplina en l'estudi, partint dels mecanismes de l'estructura mental que implica el procés d'anàlisi i traducció de textos llatins.
6. Millorar la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita a través del coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals del llatí.
7. Interpretar i comentar textos clàssics originals o traduïts per identificar-hi els principals aspectes culturals relatius al món romà.
8. Conèixer els aspectes més rellevants de la cultura i la civilització romanes, cercar la informació en documents i en fonts diverses, analitzar-los críticament i constatar-ne la pervivència en el patrimoni cultural, artístic i institucional.
9. Valorar el patrimoni literari llatí, els gèneres i les obres principals com a base comuna de la història literària occidental.
10. Conèixer els procediments de formació del lèxic llatí —especialment la derivació i la composició— per entendre millor els procediments de formació de paraules en les llengües actuals.
11. Identificar l'etimologia i saber el significat de les paraules del lèxic comú de la llengua i, en particular, del vocabulari culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual.
12. Entendre correctament el significat d'expressions llatines que s'han incorporat directament a la llengua parlada i a la científica.
13. Utilitzar les regles fonamentals de l'evolució fonètica del llatí a la llengua de l'estudiant i distingir paraules patrimonials i cultismes.
14. Reconèixer la influència del món romà en l'entorn de l'alumne en diferents aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.
15. Desenvolupar el sentiment de pertinença a la unitat política i cultural que és Europa, la base del qual es troba al món clàssic, amb actituds de tolerància i respecte envers els diferents pobles i envers els d'altres zones del món.

b) La seqüència dels continguts.

Llatí I

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 41/71

Al llarg del curs treballarem 12 unitats didàctiques. En cadascuna d'elles es treballaran continguts de tots els blocs:

- BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES**
- BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS**
- BLOC 3. MORFOLOGIA**
- BLOC 4. SINTAXI**
- BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA, ART I CIVILITZACIÓ**
- BLOC 6. TEXTOS**
- BLOC 7. LÈXIC**

La seqüenciació dels continguts ve donada a partir de la distribució dels *capitula* del manual *Familia Romana* de Hans Orberg. En total ens programam treballar els setze primers *capitula* segons la distribució per unitats tal com s'indica a continuació. El detall dels continguts per unitats s'especifica en la programació d'aula.

1a avaluació

- UD1 (*capitula* I-III de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD2 (*capitula* IV-VI de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD3 (*capitulum* VII de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 4 (*capitulum* VIII de *Familia Romana* de Hans Orberg)

2a avaluació

- UD 5 (*capitulum* IX de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 6 (*capitulum* X de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 7 (*capitulum* XI de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 8 (*capitulum* XII de *Familia Romana* de Hans Orberg)

3a avaluació

- UD 9 (*capitulum* XIII de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 10 (*capitulum* XIV de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 11 (*capitulum* XV de *Familia Romana* de Hans Orberg)
- UD 12 (*capitulum* XVI de *Familia Romana* de Hans Orberg)

Llatí II

De la mateixa manera que a Llatí I, en cadascuna de les unitats programades es treballaran continguts de tots els blocs a propòsit dels textos seleccionats:

- BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES**
- BLOC 2. MORFOLOGIA**
- BLOC 3. SINTAXI**
- BLOC 4. LITERATURA ROMANA**
- BLOC 5. TEXTOS**
- BLOC 6. LÈXIC**

El detall dels continguts per unitats s'especifica en la programació d'aula. A continuació

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 42/71

s'indica la distribució dels textos en unitats:

1a avaluació

UD1 (*Hèrcules* del material de suport per al professorat del manual Santillana)

UD2 (*capitulum XVI* de *Familia Romana* de Hans Orberg: *Tempestas*)

UD3 (*capitulum XXV* de *Familia Romana* de Hans Orberg: *Theseus et Minotaurus*)

UD 4 (*capitulum XXVI* de *Familia Romana* de Hans Orberg: *Daedalus et Icarus*)

2a avaluació

UD 5 (*capitulum XLI* de *Roma Aeterna* de Hans Orberg: *Origines* de Livi)

UD 6 (*capitulum XLIII* de *Roma Aeterna* de Hans Orberg: *Roma et Alba* de Livi)

UD 7 (*capitulum XLIV* de *Roma Aeterna* de Hans Orberg: *Reges et reginae* de Livi)

UD 8 (*capitulum LIII* de *Roma Aeterna* de Hans Orberg: *Marius et Sulla* d'Eutropi)

3a avaluació

UD 9 (*capitulum LIV* de *Roma Aeterna* de Hans Orberg: *Finis Pompeii* d'Eutropi)

UD 10 (*Liber I, De bello Gallico* de Cèsar editat per Hans Orberg: pàg 5 a 9)

UD 11 (*Liber I, De bello Gallico* de Cèsar editat per Hans Orberg: pàg 10 a 15)

UD 12 (*Liber I, De bello Gallico* de Cèsar editat per Hans Orberg: pàg 15 a 20)

c) Els mètodes pedagògics

L'assignatura de llatí s'emmarca dins el batxillerat d'humanitats i ciències socials i s'adreça a alumnes amb una gran varietat d'interessos, però que han optat per uns ensenyaments principalment orientats a l'aprenentatge de llengües i de matèries humanístiques com són la història, la filosofia, el dret, etc.

El currículum de llatí preveu una sèrie de continguts lingüístics i culturals adreçats a assolir les competències clau. Els nous coneixements s'han de construir sobre la base dels coneixements previs que l'alumne ha adquirit durant l'etapa de l'educació obligatòria, reforçant-los i aprofundint-hi. A partir d'aquí, l'ensenyament i l'aprenentatge de l'assignatura ha de ser funcional i útil en diferents contextos d'aprenentatge, en el desenvolupament personal i social, i ha de permetre establir les bases suficients per continuar estudis relacionats amb les humanitats i les ciències socials. Mitjançant els seus objectius i continguts, l'assignatura de llatí ha de servir a tots els estudiants que la cursin per potenciar un llatí útil per a la vida actual i per ajudar a adquirir en un grau satisfactori les competències que s'han d'assolir en aquesta etapa.

L'assignatura es desenvolupa en dos cursos. El primer curs ofereix un acostament elemental a la llengua llatina i una primera aproximació a la cultura i la civilització romanes. Al segon curs s'aprofundeix en els aspectes lingüístics tractats el primer any i s'introdueix l'estudi dels diversos gèneres literaris llatins i la constatació de la seva pervivència a Occident. A cadascun dels cursos els continguts estan organitzats en diversos apartats que obeeixen a necessitats de classificació; no obstant això, en dissenyar les unitats didàctiques, és necessari trobar una combinació adequada, equilibrada i integradora de lectura i interpretació de textos, d'activitats de morfosintaxi, de teoria lingüística i de coneixements culturals, i ajustar, sempre que sigui

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 43/71

possible, el contingut dels textos a les activitats culturals que es presentin a estudi.

L'actual societat de la informació ofereix als professors i als estudiants múltiples recursos per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la matèria. Així, a més de recórrer a un llibre de text i a materials impresos, els coneixements i l'ús de les TIC i les habilitats de recerca d'informació ofereixen un ventall molt ampli de possibilitats, amb webs d'informació cultural, programes de pràctica lingüística i aules virtuals. Aquests recursos presenten múltiples avantatges: són fàcilment accessibles, fomenten el treball autònom, proporcionen una visió més oberta del procés d'aprenentatge i aprofiten l'alt grau de motivació dels alumnes cap a les tecnologies de la informació i la comunicació amb propòsits educatius.

A més, convé tenir en compte els recursos audiovisuals (documentals o cinematogràfics) pel seu valor en l'ensenyament dels aspectes culturals; el cinema és, en molts de casos, el reflex de la visió que el nostre món ens ha transmès del món romà.

D'altra banda, han de tenir un paper fonamental les restes romanes existents a l'entorn dels alumnes i la gran varietat d'elements artístics i culturals de totes les èpoques que estan al seu abast i en els quals es pot descobrir la influència romana.

L'assignatura de llatí es troba, primer de tot, estretament vinculada a l'assignatura de grec, amb la qual ha de compartir una bona part dels objectius i la metodologia. En el cas dels alumnes que estudiïn ambdues assignatures simultàniament, convindrà que els centres estableixin una programació conjunta d'objectius i de progressió i coherència dels continguts. És necessari que el món clàssic, presentat en les assignatures de llatí i grec, sigui concebut com un tot i no com un conjunt de parcel·les inconnexes.

En segon lloc, l'estudi del llatí està vinculat al de totes les altres matèries lingüístiques, especialment al de les llengües romàniques, per a les quals pot servir com a reforç en els aspectes lèxic i morfosintàctic. Per tant, és desitjable un acord amb els professors d'aquestes matèries a fi d'uniformitzar mètodes i terminologies i evitar que els alumnes les vegin com a temes desconnectats els uns dels altres i aprofitin al màxim els coneixements adquirits.

Finalment, l'aprenentatge del llatí ha de ser simultani al de les altres assignatures de caràcter humanístic. Per aquest motiu es té l'oportunitat de dur a terme activitats interdisciplinàries que fomentin la capacitat de connectar i integrar conceptes i principis bàsics dels diversos camps i àrees del saber.

L'avaluació és una pràctica fonamental en el procés d'ensenyament i aprenentatge i cal que estigui estretament vinculada als objectius de la matèria i a les competències que es pretenen desenvolupar.

L'avaluació inicial dels coneixements dels estudiants és particularment necessària a l'inici del primer curs de llatí al batxillerat, ja que sovint cal treballar amb alumnes procedents de diferents centres i entre els quals n'hi ha que han cursat l'assignatura de llatí a quart curs d'educació secundària obligatòria i d'altres que no. És important fer un diagnòstic de la situació de cada alumne per abordar el curs sabent en quina mesura es requerirà un procés d'anivellament o amb quina base de coneixements es compta.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 44/71

A partir d'aquí, l'anàlisi del procés d'ensenyament i aprenentatge ha de ser constant. L'avaluació formativa ha d'avaluar les mateixes competències i coneixements que es treballen a l'aula, ha de permetre als professors determinar la idoneïtat i l'adequació de les estratègies i, als alumnes, detectar els obstacles per al seu aprenentatge de cara a la planificació d'estratègies de superació.

Pel que fa a les habilitats lingüístiques, és necessari avaluar les destreses dels estudiants en la interpretació dels textos clàssics mitjançant la tècnica de la traducció. Les habilitats d'ús de la morfologia i de transformació lingüística han de ser objecte d'avaluació, no tan sols en exercicis puntuals per a aquest propòsit, sinó en l'observació de la feina diària. Per avaluar continguts culturals cal valorar especialment la capacitat d'establir connexions entre els fets i les realitzacions del món antic i la seva pervivència en el món actual. Les activitats sempre han de ser múltiples i variades i han de permetre l'observació per part dels professors des de diferents perspectives i en diferents aspectes.

L'avaluació sumatòria ha de tenir en compte l'avaluació formativa i afegir altres procediments com ara proves, treballs pràctics o interdisciplinaris, tasques en grup, etc.

L'avaluació sumatòria també és un instrument de control del procés educatiu, perquè l'èxit o el fracàs en els resultats de l'aprenentatge dels estudiants és un indicador de l'èxit o el fracàs del procés educatiu en la consecució dels seus objectius. Aquesta autoavaluació ha de dur els professors a qüestionar la necessitat de reconsiderar o corregir les estratègies educatives en els casos que aquesta anàlisi ho reveli com a necessari.

Al batxillerat, el professor de llatí ha d'incorporar a les seves funcions tradicionals d'informador i avaluador del coneixement les de motivador, guia i facilitador de l'aprenentatge i dissenyador d'estratègies i activitats.

El professor ha de despertar en els estudiants l'interès per aprendre i ser capaç d'orientar-los cap els aspectes més atractius i funcionals de l'assignatura de llatí i de fer-los gaudir dels fruits de l'esforç a l'hora d'adquirir uns coneixements no sempre fàcils. En aquest sentit, és útil la programació interconnectada i alternada de continguts lingüístics i culturals per encoratjar-los i promoure l'interès pel món romà.

També forma part de la seva funció detectar les dificultats individuals de cada alumne i fer el possible per ajudar-lo a superar-les.

D'altra banda, el professor ha de decidir què és important que els alumnes aprenguin, ha d'identificar els graus de dificultat que pot presentar un tema i decidir sobre les connexions pertinents per aconseguir la coherència de l'aprenentatge.

Algunes de les estratègies que es treballaran seran:

Reforçar alguns continguts segons la metodologia de la *flipped classroom*.

Agrupaments heterogenis o homogenis per a treballar textos.

Treballar textos de manera individual, però amb apunts i que valguin per nota (no com a examen, sinó com a exercici de classe).

Plantejar reptes (debats a través del fòrum *moodle*, per exemple).

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 45/71

Treballar els temes de literatura i/o cultura a través de fòrums de debat al moodle i amb lectura de textos a classe dels autors treballats.

d) La distribució espai-temps

Comptam amb 4 sessions setmanals. Prioritzarem treballar en les darreres franges horàries els llatinismes (cada setmana 10) i els continguts de cultura. A l'aula disposam d'ordinador, projector i altaveus. Potenciarem el treball en grup de manera que la distribució de les taules es disposarà *ad hoc*. Treballarem també en ocasions des de l'aula xarxi. Serà necessari per a fer exercicis *on-line*, per a la recerca d'informació i per escoltar algun vídeo de *flipped classroom*.

e) Les activitats d'ampliació i de reforç

En atenció a la diversitat, les activitats previstes són variades i tenen un grau de dificultat mesurat: algunes són senzilles (imitació, identificació) i d'altres tenen una dificultat mitjana (inclusió, anàlisi i traducció de textos adaptats o comentats, treballs d'investigació dirigits). A part d'aquestes i a fi de millorar el rendiment dels alumnes, hem previst activitats de reforç, de consolidació i ampliació. La seva realització i grau de dificultat dependrà de les característiques grupals i individuals, dels avenços i mancances puntuals i particulars que es detectin. Per tant, els components de la programació didàctica podran variar en funció dels alumnes i en qualsevol moment el professor, en benefici d'una correcta assimilació dels continguts, podrà intervenir i graduar els nivells de complexitat dels objectius i dels continguts, essent els mínims els establerts en aquesta programació.

REFORÇ:

Les activitats de reforç són paral·leles a les activitats d'avaluació previstes i van destinades als alumnes que poden tenir dificultats d'aprenentatge: la seua realització o no vendrà marcada per la realitat del treball diari i pels resultats obtinguts en les diferents proves escrites.

AMPLIACIÓ:

Les activitats d'ampliació van adreçades als alumnes que tenen un rendiment satisfactori o molt satisfactori i ens permeten de complementar, ampliar i aprofundir en els aprenentatges significatius assolits. Els alumnes amb més capacitats i bons resultats podran aprofundir i ampliar conceptes programats amb un grau de dificultat major.

f) Els criteris d'avaluació i de qualificació

L'alumne haurà de demostrar un domini acceptable de la matèria. Ens proposam avaluar:

L'anàlisi i traducció de textos

Exposicions orals sobre continguts de literatura i/o cultural

El quadern d'apuntes i el seu resum

Proves que poden ser de tot tipus de contingut

Exercicis de deures

Actitud

Es faran dos exàmens a final d'avaluació. Dels dos exàmens, la millor nota valdrà el 50% i l'altra el 30%. Durant l'avaluació, s'aniran fent altres proves que poden ser de tot tipus de contingut i en formats diversos. El conjunt de les notes d'aquestes altres proves faran mitjana

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 46/71

entre elles i computaran el 20% restant de la nota d'avaluació.

L'estructura dels exàmens serà molt similar a la prova de selectivitat. Els percentatges entre els continguts es reparteixen de la manera següent:

Model examen Llatí I

Traduir un text llatí. (30%).

Analitzar sintàcticament el text (30%).

Contestar les preguntes dels tipus (40%):

Morfologia nominal (10%)

Morfologia verbal (10%)

Explicar el significat i l'etimologia o bé formar paraules derivades d'alguns mots, preferentment relacionats amb el text elegit. (10%)

Pregunta teòrica sobre qüestions de morfologia o sintaxi. (10%)

Model examen Llatí II

Traduir un text llatí. (30%).

Analitzar sintàcticament el text (30%).

Contestar les preguntes dels tipus (40%):

Anàlisi morfològica de cinc paraules del text: (1.4)

Escriure dos derivats de 5 paraules llatines: (1.2)

Completa les 5 frases següents amb el llatinisme que correspongui i explica'n el significat (1.4)

Es podrà reduir fins a un 10% de la qualificació per faltes d'ortografia, redacció, expressió...

Com que la matèria és d'avaluació contínua, la **nota final** coincidirà amb la de la tercera avaluació.

Com que la nota final que surt al butlletí de notes ha de ser un nombre sencer, s'acorda arrodonir la nota en el nombre sencer immediatament superior sempre i quan el **decimal** sigui igual a 7 o superior. De no ser així, la nota s'arrodonirà en el nombre sencer immediatament inferior. Aquesta norma només s'aplicarà si l'assignatura està aprovada.

L'entrega de feines fora de termini es penalitzarà amb un punt manco per cada dia natural de retard.

L'alumne que hagi copiat en un control o en l'elaboració de feines serà sancionat amb un zero de la prova en qüestió.

No s'aplicaran mesures extraordinàries de recuperació durant el curs, donat que la matèria és d'avaluació contínua.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 47/71

Si la nota final no és com a mínim un aprovat, l'alumne/-a tindrà opció de recuperar la matèria a la prova extraordinària. Aquesta prova seguirà el mateix esquema que s'ha detallat més amunt.

g) Els estàndards d'aprenentatge avaluables

Llatí I

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

1. Conèixer i localitzar en mapes el marc geogràfic de la llengua llatina i de les llengües romàniques d'Europa.

1.1. Localitza en un mapa el marc geogràfic i l'expansió de la llengua llatina, en delimita els àmbits d'influència i ubica amb precisió punts geogràfics, ciutats o restes arqueològiques conegudes per la seva rellevància històrica.

2. Conèixer els orígens de les llengües parlades a Espanya, classificar-les i localitzar-les en un mapa.

2.1. Identifica les llengües parlades a Espanya, diferencia per l'origen les romàniques de les no romàniques i delimita en un mapa les zones en què s'utilitzen.

3. Establir mitjançant mecanismes d'inferència les relacions existents entre determinats ètims llatins i els seus derivats en llengües romàniques.

3.1. Dedueix el significat de les paraules de les llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins.

4. Conèixer i distingir termes patrimonials i cultismes.

4.1. Explica i il·lustra amb exemples la diferència entre paraula patrimonial i cultisme.

4.2. Coneix exemples de termes llatins que han donat lloc tant a una paraula patrimonial com a un cultisme i assenjala les diferències d'ús i significat que hi ha entre ells.

5. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

5.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenjala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.

BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS

1. Conèixer diferents sistemes d'escriptura i distingir-los de l'alfabet.

1.1. Reconeix diferents tipus d'escriptura, els classifica segons la seva natura i funció i descriu els trets que en distingeixen uns dels altres.

2. Conèixer l'origen de l'alfabet en les llengües modernes.

2.1. Explica l'origen de l'alfabet llatí i explica l'evolució i adaptació dels signes de l'alfabet grec.

2.2. Explica l'origen de l'alfabet de diferents llengües a partir de l'alfabet llatí, n'explica l'evolució i assenjala les adaptacions que es produeixen a cadascuna.

3. Conèixer els diferents tipus de pronunciació del llatí.

3.1. Llegeix amb la pronunciació i accentuació correctes textos llatins i identifica i reproduïx exemples de diferents tipus de pronunciació.

BLOC 3. MORFOLOGIA

1. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

1.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenjala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.

2. Distingir els diferents tipus de paraules a partir del seu enunciat.

2.1. Identifica pel seu enunciat diferents tipus de paraules llatines, en diferencia unes de les altres i les classifica segons la categoria i la declinació.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 48/71

3. Comprendre el concepte de declinació / flexió verbal.

3.1. Declina o conjuga de forma correcta paraules proposades segons la categoria, explica i il·lustra amb exemples les característiques que diferencien els conceptes de conjugació i declinació.

3.2. Enuncia correctament diversos tipus de paraules llatines, els distingeix per l'enunciat i els classifica segons la categoria i la declinació.

4. Conèixer les declinacions, enquadrar les paraules dins la seva declinació i declinar-les correctament.

4.1. Declina paraules i sintagmes amb concordança, aplica correctament per a cada paraula el paradigma de flexió corresponent.

5. Conjugar correctament les formes verbals estudiades.

5.1. Classifica verbs segons la conjugació basant-se en l'enunciat i descriu els trets pels quals es reconeixen els diferents models de flexió verbal.

5.2. Explica l'enunciat dels verbs de paradigmes regulars i identifica les formes emprades per formar-lo.

5.3. Explica l'ús dels temes verbals llatins i identifica correctament les formes derivades de cadascun.

5.4. Conjuga els temps verbals més freqüents en veu activa i passiva aplicant correctament els paradigmes corresponents.

5.5. Distingeix formes personals i no personals dels verbs, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.

5.6. Tradueix al català o al castellà diferents formes verbals llatines i en compara l'ús en ambdues llengües.

5.7. Canvia de veu formes verbals identificant i emprant amb seguretat els formants que expressen aquest accident verbal.

6. Identificar i relacionar elements morfològics de la llengua llatina que permetin l'anàlisi i traducció de textos senzills.

6.1. Identifica i relaciona elements morfològics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos senzills.

BLOC 4. SINTAXI

1. Entendre i analitzar les funcions de les paraules a l'oració.

1.1. Analitza morfològicament i sintàcticament frases i textos de dificultat graduada, identifica correctament les categories gramaticals a què pertanyen les diferents paraules i explica les funcions que tenen en el context.

2. Conèixer els noms dels casos llatins, identificar les funcions que tenen en l'oració i saber traduir els casos a la llengua materna de forma adequada.

2.1. Enumera correctament els noms dels casos que existeixen en la flexió nominal llatina, explica les funcions que tenen dins l'oració i il·lustra amb exemples la forma correcta de traduir-los.

3. Reconèixer i classificar els tipus d'oració simple.

3.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions simples i n'identifica i explica en cada cas les característiques.

4. Distingir les oracions simples de les compostes.

4.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions compostes, les diferencia amb precisió de les oracions simples i n'explica en cada cas les característiques.

5. Conèixer les funcions de les formes no personals, infinitiu i participi, en les oracions.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 49/71

5.1. Identifica les diferents funcions que exerceixen les formes no personals, infinitiu i participi, dins l'oració i en compara diferents exemples d'ús.

6. Identificar, distingir i traduir correctament les construccions d'infinitiu i participi més freqüents.

6.1. Reconeix, analitza i tradueix de forma correcta les construccions d'infinitiu i participi més freqüents i les relaciona amb construccions similars existents en altres llengües que coneix.

7. Identificar i relacionar elements sintàctics de la llengua llatina que permetin l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

7.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua llatina i els relaciona amb els equivalents en català o en castellà per fer-ne la traducció.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA, ART I CIVILITZACIÓ

1. Conèixer els fets històrics dels períodes de la història de Roma, enquadrar-los en el període corresponent i elaborar eixos cronològics.

1.1. Descriu el marc històric en el qual sorgeix i es desenvolupa la civilització romana, n'assenyala els diferents períodes i identifica a cadascun les connexions més importants que presenta amb altres civilitzacions.

1.2. Distingeix les diferents etapes de la història de Roma, n'explica els trets essencials i les circumstàncies que intervenen en el pas d'unes a les altres.

1.3. Sap emmarcar determinats fets històrics en la civilització i el període històric corresponent, els posa en context i els relaciona amb altres circumstàncies contemporànies.

1.4. Pot elaborar eixos cronològics en què es representen fites històriques rellevants consultant o no diferents fonts d'informació.

1.5. Descriu les principals fites històriques i els aspectes més significatius de la civilització llatina i n'analitza la influència en el desenvolupament històric posterior.

1.6. Explica la romanització d'Hispania, en descriu les causes i en delimita les diferents fases.

1.7. Enumera, explica i il·lustra amb exemples els aspectes fonamentals que caracteritzen el procés de romanització d'Hispania i n'assenyala la influència en la història posterior del nostre país.

2. Conèixer els fets més importants pel que fa a la romanització d'Hispania i de les Illes Balears.

3. Conèixer l'organització política i social de Roma.

3.1. Descriu i compara les formes successives d'organització del sistema polític romà.

3.2. Descriu l'organització de la societat romana, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna, relaciona aquests aspectes amb els valors cívics existents en aquella època i els compara amb els actuals.

4. Conèixer els principals déus de la mitologia.

4.1. Identifica els principals déus i herois de la mitologia grecollatina, n'assenyala els trets característics, els atributs i l'àmbit d'influència, n'explica la genealogia i estableix relacions entre els diferents déus.

5. Conèixer els déus, mites i herois llatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.

5.1. Identifica dins l'imaginari mític déus, semidéus i herois i explica els principals aspectes que en diferencien uns dels altres.

5.2. Reconeix i il·lustra amb exemples la pervivència d'allò mític i la figura de l'heroi en la

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 50/71

nostra cultura, analitza la influència de la tradició clàssica en aquest fenomen, assenyalant les semblances i diferències principals que s'observen entre ambdós tractaments i les associa a altres trets culturals propis de cada època.

5.3. Assenyalant semblances i diferències entre els mites de l'antiguitat clàssica i els que pertanyen a altres cultures i en compara el tractament en la literatura o en la tradició religiosa.

6. Conèixer i comparar les característiques de la religiositat i religió llatines amb les actuals.

6.1. Distingeix la religió oficial de Roma dels cultes privats i explica els trets que en són propis.

7. Conèixer les característiques fonamentals de l'art romà i descriure'n algunes de les manifestacions més importants.

7.1. Descriu les principals manifestacions escultòriques i pictòriques de l'art romà i n'identifica, a partir d'elements concrets, l'estil i la cronologia aproximada.

8. Identificar els trets més destacats dels edificis públics i de l'urbanisme romà i assenyalar-ne la presència dins el patrimoni històric del nostre país.

8.1. Descriu les característiques, els principals elements i la funció de les grans obres públiques romanes i n'explica i il·lustra amb exemples la importància per al desenvolupament de l'Imperi i la influència en models urbanístics posteriors.

8.2. Localitza en un mapa els principals exemples d'edificis públics romans que formen part del patrimoni espanyol i n'identifica a partir d'elements concrets l'estil i la cronologia aproximada.

BLOC 6. TEXTOS

1. Conèixer i aplicar els coneixements fonològics, morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per interpretar i traduir textos de dificultat progressiva.

1.1. Empra correctament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos de dificultat graduada per fer-ne la traducció o retroversió correctament.

1.2. Empra mecanismes d'inferència per comprendre textos de forma global.

1.3. Empra correctament el diccionari per localitzar el significat de paraules que impliquin dificultats i identifica entre les diverses accepcions el sentit més adient per traduir el text.

2. Dur a terme mitjançant una lectura comprensiva anàlisis i comentaris del contingut i l'estructura de textos clàssics originals en llatí o traduïts.

2.1. Fa comentaris sobre les principals característiques dels textos seleccionats i sobre els aspectes culturals que hi són presents i hi aplica els coneixements adquirits prèviament en aquesta assignatura o en d'altres.

2.2. Elabora mapes conceptuals i estructurals dels textos proposats, en localitza el tema principal i en distingeix les parts.

BLOC 7. LÈXIC

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic llatí transparent, les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos.

1.1. Dedueix el significat de les paraules llatines no estudiades a partir del context o de paraules de la seva llengua o d'altres llengües que coneix.

1.2. Identifica i explica termes transparents, les paraules de major freqüència, els principals prefixos i sufixos i els tradueix correctament a la seva llengua.

2. Identificar i explicar els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.

2.1. Identifica l'etimologia de paraules del lèxic comú en la llengua pròpia i n'explica el significat a partir d'aquesta etimologia.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 51/71

2.2. Comprèn el significat dels principals llatinismes i de les expressions llatines que s'han incorporat a la llengua parlada.

2.3. Duu a terme evolucions de termes llatins a diferents llengües romàniques aplicant les regles fonètiques d'evolució.

2.4. Relaciona diferents paraules de la mateixa família etimològica o semàntica.

Llatí II

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES

1. Conèixer i distingir termes patrimonials i cultismes.

1.1. Reconeix i diferencia a partir de l'ètim llatí termes patrimonials i cultismes i explica les diferents evolucions que es produeixen en un cas i l'altre.

1.2. Dedueix i explica el significat de les paraules de les llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins dels quals procedeixen.

2. Reconèixer la presència de llatinismes en el llenguatge científic i en la parla culta i deduir-ne el significat a partir dels termes llatins corresponents.

2.1. Reconeix i explica el significat dels hel·lenismes i llatinismes més freqüents utilitzats en el lèxic de les llengües parlades a Espanya i n'explica el significat a partir del terme d'origen.

3. Conèixer les regles d'evolució fonètica del llatí i aplicar-les a l'evolució de les paraules llatines.

3.1. Explica el procés d'evolució de termes llatins a les llengües romàniques, assenjala canvis fonètics comuns a diferents llengües de la mateixa família i ho il·lustra amb exemples.

3.2. Duu a terme evolucions de termes llatins al català o al castellà aplicant i explicant les regles fonètiques d'evolució.

BLOC 2. MORFOLOGIA

1. Conèixer les categories gramaticals.

1.1. Anomena i descriu les categories gramaticals i assenjala els trets que les distingeixen.

2. Conèixer, identificar i distingir els formants de les paraules.

2.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, n'assenjala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en què es trobin presents.

3. Fer l'anàlisi morfològica de les paraules d'un text clàssic i enunciar-les.

3.1. Analitza morfològicament paraules presents en un text clàssic, n'identifica correctament els formants i n'assenjala l'enunciat.

4. Identificar totes les formes nominals i pronominals.

4.1. Identifica amb seguretat i amb l'ajut del diccionari tot tipus de formes verbals, les conjuga i n'assenjala l'equivalent en català o en castellà.

5. Identificar, conjugar, traduir i efectuar la retroversió de totes les formes verbals.

5.1. Aplica els coneixements de morfologia verbal i nominal llatina per fer traduccions i retroversions.

BLOC 3. SINTAXI

1. Reconèixer i classificar les oracions i les construccions sintàctiques llatines.

1.1. Reconeix, diferencia i classifica els tipus d'oracions i les construccions sintàctiques llatines i les relaciona amb construccions anàlogues existents en altres llengües conegudes.

2. Conèixer les funcions de les formes no personals del verb: participi, infinitiu, gerundi, gerundi i supí.

2.1. Identifica les formes no personals del verb en

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 52/71

frases i textos, les tradueix correctament i explica les funcions que exerceixen.

3. Relacionar i aplicar els coneixements sobre els elements i les construccions sintàctiques en interpretar i traduir de textos clàssics.

3.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua llatina i els relaciona per traduir-los amb els equivalents en català o en castellà.

BLOC 4. LITERATURA ROMANA

1. Conèixer les característiques dels gèneres literaris llatins, els autors, les obres més representatives i les influències en la literatura posterior.

1.1. Descriu les característiques essencials dels gèneres literaris llatins i n'identifica i assenjala la presència en els textos proposats.

2. Conèixer les fites essencials de la literatura llatina com a base literària per a la literatura i la cultura europea i occidental.

2.1. Elabora eixos cronològics i hi situa autors, obres i altres aspectes relacionats amb la literatura llatina.

2.2. Anomena autors representatius de la literatura llatina, els emmarca en el seu context cultural i en cita i explica les obres més conegudes.

3. Analitzar, interpretar i situar en el temps textos mitjançant la lectura comprensiva, i distingir gènere, època, característiques i estructura si l'extensió del passatge ho permet.

3.1. Fa comentaris de textos llatins i els situa en el temps, n'explica l'estructura i, si l'extensió del passatge ho permet, les característiques essencials i identifica el gènere al qual pertanyen.

4. Establir relacions i paral·lelismes entre la literatura clàssica i la posterior.

4.1. Analitza l'ús diferent que se n'ha fet. Explora la pervivència dels gèneres i temes literaris de la tradició llatina a través d'exemples de la literatura contemporània.

4.2. Reconeix a través de motius, temes o personatges la influència de la tradició grecolatina en textos d'autors contemporanis; els emprava per comprendre i explicar la pervivència dels gèneres i dels temes procedents de la cultura grecolatina, i en descriu els aspectes essencials i els diferents tractaments que reben.

BLOC 5. TEXTOS

1. Fer la traducció, interpretació i comentaris lingüístics, històrics i literaris de textos d'autors llatins.

1.1. Utilitza adequadament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos clàssics per traduir-los correctament.

1.2. Aplica els coneixements adquirits per fer comentaris lingüístics, històrics i literaris de textos.

2. Utilitzar el diccionari i cercar el terme més adient en la llengua pròpia per traduir el text.

2.1. Utilitza amb seguretat i autonomia el diccionari per traduir textos i identifica en cada cas el terme més adequat en la llengua pròpia en funció del context i de l'estil utilitzat per l'autor.

3. Identificar les característiques formals dels textos.

3.1. Reconeix i explica a partir d'elements formals el gènere i el propòsit del text.

4. Conèixer el context social, cultural i històric dels textos traduïts.

4.1. Identifica el context social, cultural i històric dels textos proposats a partir de les referències extretes dels propis textos i les associa amb coneixements adquirits prèviament.

BLOC 6. LÈXIC

1. Conèixer, identificar i traduir termes llatins pertanyents al vocabulari especialitzat: lèxic

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 53/71

literari i filosòfic.

1.1 Identifica i explica termes del lèxic literari i filosòfic i els tradueix correctament a la seva llengua.

1.2 Dedueix el significat de paraules i expressions llatines no estudiades des del context o de paraules o expressions de la seva llengua o d'altres llengües conegudes.

2. Reconèixer els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.

2.1. Identifica l'etimologia i coneix el significat de paraules del lèxic comú i especialitzat de la llengua pròpia.

2.2. Comprèn i explica correctament el significat de llatinismes i expressions llatines que s'han incorporat a diferents camps semàntics de la llengua parlada o que han sobreviscut en el llenguatge jurídic, filosòfic, tècnic, religiós, mèdic i científic.

3. Conèixer les regles d'evolució fonètica del llatí i aplicar-les per fer l'evolució de les paraules llatines.

3.1. Fa evolucions de termes llatins a diferents llengües romàniques aplicant les regles fonètiques d'evolució.

h) Els materials i recursos didàctics que s'han d'utilitzar

Els textos treballats seran principalment dels editats per Hans Orberg (*Familia Romana*, *Roma Aeterna* i *De bello Gallico*). Se'ls passarà la selecció en fotocòpies als alumnes. Es recomana que l'alumne/a elabori els seus propis **apunts** (i també un **resum dels apunts**). També farem ús de la plataforma virtual Moodle / Classroom.

Quant a la lectura, ens plantejam proposar fragments que ens puguin semblar interessants i poder llegir-los i comentar-los a classe més que implantar lectura obligatòria per treballar a casa.

i) Els procediments de suport i de recuperació

Com que la matèria és d'avaluació contínua, la **nota final** coincidirà amb la de la tercera avaluació.

No s'aplicaran mesures extraordinàries de recuperació durant el curs, donat que la matèria és d'avaluació contínua.

Si la nota final no és com a mínim un aprovat, l'alumne/-a tindrà opció de recuperar la matèria a la prova extraordinària. Aquesta prova seguirà el mateix esquema que s'ha detallat més amunt.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors

A Llatí I és impossible que es doni aquesta circumstància ja que l'alumne/a que està a primer de Batxillerat ha d'haver titulat necessàriament a 4t d'ESO.

En el cas que hi hagi algun alumne que dugui pendent Llatí I els mecanismes de recuperació que s'estableixen són els següents:

Si l'alumne en qüestió cursa Llatí II i supera la primera avaluació de Llatí II, recupera automàticament Llatí I amb la mateixa nota que hagi aconseguit en aquesta primera avaluació.

Si no aconsegueix superar la primera avaluació de Llatí II, té l'oportunitat de recuperar Llatí I tot superant la segona avaluació de Llatí II. Si no supera ni la primera ni la segona

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 54/71

avaluacions de Llatí II, es proposarà una data d'examen en el mes de maig dels continguts de Llatí I.

Si l'alumne en qüestió no cursa Llatí II, tindrà a disposició un dossier de Llatí I que pot adquirir a consergeria, perquè pugui anar treballant i plantejant els dubtes que li sorgeixin. Aquestes activitats de reforç en cap cas seran requisit per aprovar la matèria pendent.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors

S'estudiaria cada cas concret per mirar de fer més encís en les qüestions de la matèria que poguessin representar major dificultat a l'alumnat. Així també, els alumnes repetidors, i els alumnes amb dificultats, com a feina metodològica complementària a les activitats habituals del curs, hauran de mostrar els apunts al professor al final de cada unitat didàctica. Això permetrà fer un seguiment del registre i gestió de la informació per part de l'alumne, detectar carències i corregir-les.

j) Les estratègies i els procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

L'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge el plantejam a partir de la valoració que en faci el propi alumnat en entrevistes individuals amb la professora o en col·loquis a nivell de grup.

k) La contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

Comunicació lingüística

L'assignatura de llatí contribueix de manera directa a l'adquisició de la competència en comunicació lingüística. Des de tots els seus continguts es contribueix a la comprensió lectora de textos diversos i a l'expressió oral i escrita com a mitjans essencials per a qualsevol aprenentatge de qualitat. El coneixement de l'estructura de la llengua llatina fa possible una comprensió més profunda de la gramàtica funcional de les llengües europees d'origen romànic i d'altres que comparteixen amb el llatí el caràcter flexiu o que han rebut una important aportació lèxica de la llengua llatina. La interpretació dels elements morfosintàctics i de vocabulari, així com la pràctica de la traducció i de la retroversió, suposen l'adquisició de l'habilitat per recollir i processar la informació donada i utilitzar-la adequadament. El coneixement dels procediments per a la formació de paraules i els fenòmens d'evolució fonètica col·labora eficaçment a ampliar el vocabulari bàsic i potencia l'habilitat d'utilitzar el llenguatge com a eina de comunicació. El coneixement de les etimologies grecollatines proporciona la comprensió i incorporació d'un vocabulari culte i explica el vocabulari específic de termes científics i tècnics. A partir del coneixement de la història i l'evolució de la llengua llatina es fomenta la consciència de la variabilitat de les llengües a través del temps i dels diferents àmbits geogràfics i socials, així com de la comunicació intercultural que suposa el seu contacte. Aquest coneixement també promou l'interès i el respecte per totes les llengües, incloent-hi les antigues i les minoritàries, i el rebuig dels estereotips basats en diferències culturals i lingüístiques.

Consciència i expressions culturals

La contribució de la matèria a la consciència i les expressions culturals s'aconsegueix a través

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 55/71

del coneixement de l'important patrimoni arqueològic i artístic romà al nostre país i a Europa, el qual potencia la valoració i el gaudi de l'art com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, al mateix temps que fomenta l'interès per la conservació d'aquest patrimoni. També proporciona referències per fer una valoració crítica de creacions artístiques posteriors inspirades en la cultura i la mitologia grecollatina o dels missatges difosos pels mitjans de comunicació que, en molts de casos, prenen la seva base icònica del repertori clàssic. Alhora, amb el coneixement del món clàssic i de la seva pervivència s'afavoreix la interpretació de la literatura posterior, en la qual perduren temes, arquetips, mites i tòpics, i es desenvolupa l'interès per la lectura, la valoració del caràcter estètic dels textos i l'amor per la literatura.

Aprendre a aprendre

L'estudi de la llengua llatina contribueix a la competència d'aprendre a aprendre en la mesura que estimula la reflexió sobre l'origen i el funcionament de la llengua, propicia la disposició i l'habilitat d'organitzar l'aprenentatge, resoldre problemes, adquirir, processar, avaluar i assimilar coneixements nous i aplicar-los en contextos diferents. Afavoreix les destreses d'autonomia, disciplina i reflexió, exercita la recuperació de dades mitjançant la memorització i situa el procés formatiu en un context de rigor lògic.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

L'assignatura contribueix al sentit d'iniciativa i a l'esperit emprenedor en la mesura que es fan servir procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions. El treball cooperatiu i l'intercanvi dels resultats implica valorar les aportacions d'altres companys, acceptar els possibles errors, entendre la forma de corregir-los i no rendir-se davant un resultat inadequat. En definitiva, aporta possibilitats de millora i fomenta l'afany de superació.

Competències socials i cíviques

La contribució a les competències socials i cíviques s'estableix des del coneixement de les institucions i de la manera de viure dels romans com a referent històric d'organització social, participació dels ciutadans en la vida pública i delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats, en l'àmbit i l'entorn d'una Europa diversa, unida en el passat per la llengua llatina. Paral·lelament, el coneixement de les desigualtats existents en aquella societat afavoreix una reacció crítica davant la discriminació pel fet de pertànyer a un determinat grup social o ètnic o per la diferència de sexes. Així, es fomenta en els alumnes una actitud de valoració positiva de la participació ciutadana, la negociació i l'aplicació de normes iguals per a tothom com a instruments vàlids en la resolució de conflictes.

Competència digital

Des de l'assignatura de llatí es contribueix a la competència digital, ja que una part de la matèria exigeix la cerca, selecció i tractament de la informació. El context social actual requereix la cerca d'informació no tan sols a través de les fonts tradicionals, sinó també —i cada vegada més— de les electròniques. Les TIC ofereixen una sèrie de possibilitats que cal

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 56/71

aprofitar amb l'orientació i supervisió dels professors per observar, cercar informació i verificar-la, proposar conjectures i establir relacions. Actualment hi ha diversos programes relacionats amb el món clàssic que poden influir positivament en l'adquisició de coneixements sobre aquesta matèria. També l'ús d'aules virtuals per intercanviar materials, dur a terme tasques, crear fòrums de debat, etc. és cada vegada més estès als centres i és previsible que continuï estenent-se en el futur. Si tenim en compte que els alumnes es mostren particularment receptius envers l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, l'orientació dels professors pot ser decisiva en l'adquisició de la competència digital. D'altra banda, en la mesura que s'emprin les tecnologies de la informació i la comunicació com a instrument que universalitza la informació i com a eina per comunicar els coneixements adquirits, es col·labora en l'adquisició de la competència digital.

Competència matemàtica i competències clau en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències clau en ciència i tecnologia es treballen de maneres diverses: per exemple, situant en eixos cronològics els principals períodes de la història de Roma, estudiant la divisió del calendari romà i comparant-lo amb el nostre o analitzant les aportacions romanes al traçat de les ciutats i a la construcció d'edificis, així com les seves aportacions tecnològiques més significatives.

Grec I i Grec II

INTRODUCCIÓ

L'estudi del grec antic al segle XXI no hauria de necessitar cap justificació. Juntament amb el llatí i la cultura clàssica, constitueix un autèntic patrimoni material i espiritual de la civilització occidental. Conèixer els pilars de la nostra civilització ens permet entendre millor el món en què vivim d'una manera com no poden fer-ho altres disciplines.

Gràcies a l'arqueologia es conserven poques però precioses restes del món antic, encara que són els textos que llegaren els grecs i els romans allò que dóna accés al coneixement d'aquell món que, per bé que llunyà, és també nostre: el seu pensament, la seva literatura i història són el bressol de la cultura occidental, la qual no tan sols no pot ni ha d'oblidar els seus orígens, sinó que els necessita per seguir avançant.

Als textos tenim les primeres manifestacions literàries, que han esdevingut canòniques; i a través d'aquestes obres n'hem conegut la mitologia, font inesgotable per a artistes (pintors, músics, arquitectes...) de totes les èpoques. Als textos tenim el pensament filosòfic, sense el qual la ciència no hauria pogut arribar a posar un home a la lluna. Als textos, també, tenim la historiografia, la fixació de la memòria col·lectiva d'un poble que vol saber d'on ve per saber cap a on anar.

La llengua grega, doncs, és el vehicle necessari per arribar al coneixement de l'herència clàssica. Però el grec és també, i sobretot, una eina molt poderosa per arribar a comprendre i dominar la llengua pròpia, tant perquè proporciona un coneixement més ric del significat de tantíssimes paraules que hem heretat dels grecs o que hem creat a partir del seu idioma, com perquè la seva riquesa sintàctica i semàntica dóna als alumnes models i recursos per poder expressar-se en la llengua pròpia d'una manera més correcta i més rica. A més, l'estudi d'una

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 57/71

llengua d'unes característiques morfosintàctiques tan diferents de les llengües modernes obliga l'alumne a assimilar unes altres estructures d'expressió que són també de pensament: el grec, i també el llatí, estructuren la ment (d'una manera semblant a com ho poden fer les matemàtiques) i ajuden l'alumne a desenvolupar el raonament lògic i el pensament deductiu, així com la memòria; elements que n'afavoriran el procés d'aprenentatge i li seran molt útils posteriorment en la vida adulta.

a) L'adequació i la seqüenciació dels objectius específics de la matèria

La matèria de Grec en els dos cursos del Batxillerat comparteix gran part dels objectius que vénen especificats en el currículum. L'objectiu 5 és propi de la matèria de Grec II i l'objectiu 6 és propi de Grec I. A continuació teniu la seqüència dels objectius:

1. Assolir un coneixement del grec clàssic, en particular del dialecte àtic, adequat per a la intel·lecció i traducció correcta de textos originals senzills en prosa.
2. Entendre els mecanismes de formació de paraules per reconèixer els elements constitutius d'hel·lenismes en català i en castellà, en particular del vocabulari científic i tècnic, i deduir-ne i explicar-ne el significat.
3. Adquirir un vocabulari grec bàsic orientat a facilitar i consolidar els dos objectius anteriors.
4. Aplicar els coneixements gramaticals del grec per a un ús més correcte i ric de la llengua pròpia i de les altres que s'estudiïn.
5. Conèixer els principals autors literaris i les seves obres més representatives, situats en el seu context històric, i llegir-ne, traduïts, textos d'una certa extensió i apreciar-ne els valors estètics i la influència en autors i obres posteriors.
6. Conèixer els fets històrics més importants de la Grècia clàssica, l'organització social i política, i les manifestacions culturals, artístiques i religioses, així com valorar-ne la pervivència i influència en els diferents períodes de la cultura europea fins a l'actualitat.
7. Desenvolupar habilitats i capacitats de pensament raonat, esperit crític, cerca d'informació i feina en equip que siguin útils en tots els àmbits de la vida acadèmica, laboral i social.

b) La seqüència dels continguts

Grec I

Al llarg del curs treballarem 9 unitats didàctiques. La primera unitat té un caràcter introductori. S'hi treballen els continguts dels blocs 1 i 2:

BLOC 1. LLENGUA GREGA

BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA GREGA: ELEMENTS BÀSICS

En cadascuna de la resta d'unitats s'hi treballaran continguts dels blocs següents:

BLOC 3. MORFOLOGIA

BLOC 4. SINTAXI

BLOC 5. GRÈCIA: HISTÒRIA, CULTURA, ART I CIVILITZACIÓ

BLOC 6. TEXTOS

BLOC 7. LÈXIC

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 58/71

La seqüenciació dels continguts ve donada a partir de la distribució dels capítols del manual *Ἀθήναζε*. El detall dels continguts per unitats s'especifica en la programació d'aula.

1a avaluació

UD1 Introducció a la llengua grega

UD2 (*Ο ΔΙΚΑΙΟΠΟΛΙΣ*)

UD3 (*Ο ΞΑΝΘΙΑΣ*)

2a avaluació

UD 4 (*Ο ΑΡΟΤΟΣ*)

UD 5 (*ΠΡΟΣ ΤΗ ΚΡΗΝΗ*)

UD 6 (*Ο ΛΥΚΟΣ*)

3a avaluació

UD 7 (*Ο ΜΥΘΟΣ*)

UD 8 (*Ο ΚΥΚΛΩΨ*)

UD 9 (*ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΣΤΥ*)

Grec II

Les unitats didàctiques es componen de textos de dificultat creixent que serviran per treballar sobre tot els continguts de morfologia, sintaxi, lèxic i tractament dels textos. Dedicarem la sessió que dins l'horari sigui a darrera hora als continguts de literatura, cultura i lèxic.

Els blocs de continguts que es treballaran al llarg d'aquestes 9 unitats són els següents:

BLOC 1. LLENGUA GREGA

BLOC 2. MORFOLOGIA

BLOC 3. SINTAXI

BLOC 4. LITERATURA

BLOC 5. TEXTOS

BLOC 6. LÈXIC

El detall dels continguts per unitats s'especifica en la programació d'aula.

1a avaluació

UD1 (Textos 1 i 2 del manual *Un niño griego en casa*)

UD2 (Corresponent al tema 6 del manual *Ἀθήναζε*)

UD3 (Corresponent al tema 7 del manual *Ἀθήναζε*)

2a avaluació

UD 4 (Corresponent al tema 8 del manual *Ἀθήναζε*)

UD 5 (Corresponent al tema 9 del manual *Ἀθήναζε*)

UD 6 (Corresponent al tema 10 del manual *Ἀθήναζε*)

3a avaluació

UD 7 (Corresponent al tema 11 del manual *Ἀθήναζε*)

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 59/71

UD 8 (Textos corresponents a l'antologia d'Apol·lodor, Estrabó i Xenofont)

UD 9 (Textos corresponents a l'antologia d'Apol·lodor, Estrabó i Xenofont)

c) Els mètodes pedagògics

Els blocs en què s'estructura el currículum no són, òbviament, unes entitats aïllades, sinó que s'han d'estudiar simultàniament. La morfologia i la sintaxi han d'avançar plegades perquè des del primer dia l'alumne practiqui la traducció. L'etimologia a partir del vocabulari dels textos traduïts estableix un pont immediat entre la llengua grega i la llengua de l'alumne, i l'estudi de la història i la cultura hel·lèniques il·lustra el context d'aquella llengua antiga, li posa una cara i un nom, i fa que l'alumne no percebi l'assignatura com una tasca abstracta i freda sinó com una cosa viva que li fa conèixer una civilització antiga al mateix temps que la sent present perquè la reconeix en tants i tants aspectes del món actual.

L'alumne no estudia grec antic amb l'objectiu de practicar-lo com una llengua actual amb altres interlocutors, però això no significa que l'aprenentatge sigui passiu. Al contrari, partint de la premissa anterior, s'ha de procurar que tant els textos per traduir com el lèxic estudiat se seleccionin i organitzin de manera que permetin establir relacions amb els blocs culturals. Però, també, s'ha de fer que l'alumne participi activament en el procés d'aprenentatge. L'estudi memorístic pot ser necessari en determinats aspectes (aprendre l'alfabet, paradigmes morfològics, vocabulari), però s'han d'aplicar també altres pràctiques, individuals o en grup, que fomentin en els alumnes la investigació i la deducció de normes gramaticals o de coneixements d'història, per posar dos exemples ben diferents. Es tracta de fer que l'alumne senti com a seu l'aprenentatge, que vegi el camí que ha de seguir, que assumeixi i superi reptes que li donin confiança. L'exposició oral de les seves conclusions davant els seus companys és una bona manera de demostrar la consecució d'aquest objectiu.

En tot això juguen un paper molt important les tecnologies de la informació i la comunicació. Ja són un record del passat els projectors de diapositives o els vídeos VHS. Els ordinadors i Internet permeten no tan sols la visualització d'imatges i pel·lícules, la qual cosa només significaria la continuïtat de l'aprenentatge passiu, sinó que hi ha activitats fins i tot gramaticals que l'alumne pot dur a terme com a tasca proposada pel professor o per reforçar els coneixements adquirits. En la mesura que els centres ho permetin, convé fer ús d'aquests recursos, i el mateix professor els pot fer servir per crear noves activitats a la mida dels seus interessos; des de senzilles presentacions, a activitats autocorregibles (tipus *Hot Potatoes*). Les aules virtuals són un entorn molt recomanable en aquest sentit.

Al mateix temps, i com ja s'ha insinuat, cal fomentar la creativitat de l'alumne, la participació activa, la cooperació amb els companys (feina en equip), la recerca de dades (investigació), la valoració crítica d'aquestes dades, així com l'expressió correcta, coherent i ordenada de les seves conclusions, ja sigui per escrit o verbalment davant la classe: en definitiva, el tractament productiu i útil de la informació, en aquest cas els continguts de l'assignatura de grec, com a entrenament per a estudis ulteriors o, simplement, per a la vida adulta.

Un altre aspecte que s'ha de tenir molt en compte és la interdisciplinarietat. És un fet que els alumnes arriben al batxillerat amb uns coneixements gramaticals (en la pròpia llengua) que no són sempre òptims, o que són molt variats, quan han cursat l'educació secundària obligatòria

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 60/71

en diversos centres. I especialment els que trien grec a primer curs es troben estudiant simultàniament fins a cinc llengües diferents, amb metodologies i seqüenciacions també diferents. Per això s'ha de procurar la coordinació amb els altres departaments lingüístics per, almenys, mirar d'unificar la terminologia i, en la mesura que sigui possible, coordinar la introducció de determinats continguts, especialment sintàctics, de tal manera que unes llengües reforcin les altres, que es faciliti l'aprenentatge de l'alumne, en comptes que aquest vegi com a diferents els conceptes en una llengua i en una altra, duplicant o triplicant inútilment el seu esforç.

La coordinació amb altres assignatures, però, no es limita a aquesta qüestió. Amb el llatí, en primer lloc, hi ha una relació especialment estreta per les semblances entre ambdues llengües i per les connexions històriques entre Grècia i Roma. Com que en general l'alumne que cursa grec també fa llatí, i el professor sol ser el mateix, la coordinació en tots els aspectes és molt més senzilla i alhora necessària: l'alumne les ha de veure com matèries que es complementen mútuament i ha d'entendre que això és un avantatge i no un inconvenient.

Amb les altres assignatures lingüístiques, a més dels aspectes comentats més amunt, es pot preveure treballar conjuntament en l'àmbit de la influència clàssica sobre les literatures modernes, *maxime* si es tracta de lectures obligatòries. Igualment, amb els departaments de filosofia i de geografia i història es poden estudiar estratègies per abordar des de perspectives complementàries temes filosòfics (per exemple, estudiant el lèxic específic o llegint textos originals que estiguin a l'abast dels coneixements lingüístics dels alumnes de grec), històrics i geogràfics (lectura i comentari de textos traduïts dels autors grecs més significatius, projeccions audiovisuals que els il·lustrin, treballs —webquestes— fets pels propis alumnes), o artístics (amb especial atenció a la presència de mites en la iconografia europea moderna).

L'avaluació de tot aquest procés ha de preveure que l'alumne hagi assimilat els continguts establerts en el currículum, però també, i no menys important, que hagi adquirit les competències clau establertes pel Parlament Europeu. El professor ha de fer un seguiment permanent i individualitzat de l'alumne per poder detectar si aquest no està assolint els objectius requerits i, en conseqüència, planificar actuacions dirigides a permetre que superi les dificultats d'aprenentatge.

Malgrat que l'assignatura parteix de zero, és recomanable una avaluació inicial de coneixements previs de conceptes gramaticals. És important que els alumnes entenguin mínimament la terminologia, però és un fet que la immigració porta un bon nombre d'alumnes de procedència molt diversa i que poden no haver rebut o assimilat uns coneixements gramaticals equiparables als que s'han hagut d'assolir en acabar l'educació secundària obligatòria.

El professor ha de determinar els tipus de proves (escrites i orals, individuals i col·lectives) que es duguin a terme per valorar l'assimilació de continguts, l'adquisició de competències i la consecució d'objectius, així com la proporció que cada tipus ha de tenir en la valoració sumatòria final. És important també informar els alumnes del procés avaluador, motivar-los i orientar-los perquè optimitzin els seus esforços de cara a obtenir una avaluació positiva, així com informar els pares quan el progrés d'un alumne no sigui satisfactori (sense haver d'esperar a tenir el butlletí de notes) perquè també des de casa l'ajudin, si cal, en

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 61/71

l'aprenentatge.

d) La distribució espai-temps

Organitzarem l'espai-temps tal com s'especifica per a la matèria de Llatí.

e) Les activitats d'ampliació i de reforç

Aplicarem els mateixos criteris que s'especifiquen en el mateix apartat de la programació de Llatí.

f) Els criteris d'avaluació i de qualificació

Seràn els mateixos que s'especifiquen per a la matèria de Llatí.

Model examen Grec I i Grec II

1. Anàlisi i traducció d'un text (3+3)
2. Fes l'anàlisi morfològica de cinc paraules del text: (1.2)
3. Forma dos derivats a partir de paraules gregues (preferentment del text): (1.4)
4. Explica el significat i l'etimologia de paraules en català d'etimologia grega: (1.4)

g) Els estàndards d'aprenentatge avaluable

Grec I

BLOC 1. LENGUA GREGA

1. Conèixer i localitzar en mapes el marc geogràfic de la llengua grega.
  - 1.1. Localitza en un mapa el marc geogràfic en el qual té lloc el naixement i l'expansió de la llengua grega.
  2. Explicar l'origen de la llengua grega a partir de l'indoeuropeu i conèixer els principals grups lingüístics que componen la família de les llengües indoeuropees.
    - 2.1. Explica i situa cronològicament l'origen del concepte d'indoeuropeu i explica a grans trets el procés que dona lloc a la creació del terme.
    - 2.2. Enumera i localitza en un mapa les principals branques de la família de les llengües indoeuropees.

BLOC 2. SISTEMA DE LA LENGUA GREGA: ELEMENTS BÀSICS

1. Conèixer diferents sistemes d'escriptura i distingir-los de l'alfabet.
  - 1.1. Reconeix diferents tipus d'escriptura, els classifica segons la seva natura i funció i descriu els trets que en distingeixen uns dels altres.
  2. Conèixer l'origen de l'alfabet grec, la seva influència i relació amb altres alfabetos usats en l'actualitat.
    - 2.1. Explica l'origen de l'alfabet grec i en descriu l'evolució dels signes a partir de l'adaptació de l'alfabet fenici.
    - 2.2. Explica l'origen de l'alfabet de diferents llengües partint de l'alfabet grec, n'explica l'evolució i assenyalat les adaptacions que es produeixen a cadascuna.
  3. Conèixer els caràcters de l'alfabet grec, escriure'ls i llegir-los amb la pronunciació correcta.
    - 3.1. Identifica i anomena correctament els caràcters que formen l'alfabet grec, els escriu i els llegeix correctament.
  4. Conèixer i aplicar les normes de transcripció per transcriure termes grecs a la llengua

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 62/71

pròpia.

4.1. Coneix les normes de transcripció i les aplica amb correcció en la transcripció de termes grecs a la llengua pròpia.

BLOC 3. MORFOLOGIA

1. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

1.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els seus formants, assenjala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en els quals siguin presents.

2. Distingir i classificar diferents tipus de paraules a partir del seu enunciat.

2.1. Distingeix paraules variables i invariables, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.

3. Comprendre el concepte de declinació/flexió.

3.1. Enuncia correctament diferents tipus de paraules en grec, els distingeix a partir de l'enunciat i els classifica segons la categoria i declinació.

4. Conèixer les declinacions, enquadrar les paraules dins la seva declinació i declinar-les correctament.

4.1. Declina paraules i sintagmes amb concordança, aplica correctament per a cada paraula el paradigma de flexió corresponent.

5. Conjuguar correctament les formes verbals estudiades.

5.1. Classifica verbs segons el tema i descriu els trets pels quals es reconeixen els diferents models de flexió verbal.

5.2. Explica l'ús dels temes verbals grecs i identifica correctament les formes derivades de cadascun.

5.3. Conjugua els temps verbals en veu activa i mitjana-passiva i aplica correctament els paradigmes corresponents.

5.4. Distingeix formes personals i no personals dels verbs, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.

5.5. Tradueix al català o al castellà diferents formes verbals gregues i en compara l'ús en grec i en la seva llengua.

5.6. Canvia de veu les formes verbals i identifica i utilitza amb seguretat els formants que expressen aquest accident verbal.

6. Conèixer, comprendre i emprar els elements morfològics de la llengua grega i iniciar-se en la interpretació i la traducció de textos de dificultat progressiva.

6.1. Identifica i relaciona elements morfològics de la llengua grega per fer l'anàlisi i traducció de textos senzills.

BLOC 4. SINTAXI

1. Conèixer i analitzar les funcions de les paraules en l'oració.

1.1. Analitza morfològicament i sintàcticament frases i textos senzills, identifica correctament les categories gramaticals a què pertanyen les diferents paraules i explica les funcions que duen a terme en el context.

2. Conèixer i identificar els noms dels casos grecs, les funcions que tenen en l'oració i saber traduir els casos a la llengua materna de forma adequada.

2.1. Declina o conjugua de forma correcta paraules proposades segons la seva categoria i explica i il·lustra amb exemples les característiques que diferencien els conceptes de conjugació i declinació.

2.2. Enumera correctament els noms dels casos que hi ha en la flexió nominal grega, explica

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 63/71

les funcions que tenen dins l'oració i il·lustra amb exemples la forma adequada de traduir-los.

3. Reconèixer i classificar els tipus d'oració simple.

3.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions simples i n'identifica i explica en cada cas les característiques.

4. Distingir les oracions simples de les compostes.

4.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions compostes, les diferencia amb precisió de les oracions simples i n'explica en cada cas les característiques.

5. Conèixer les funcions de les formes d'infinitiu en les oracions.

5.1. Identifica les funcions que tenen les formes d'infinitiu dins l'oració i en compara diferents exemples d'ús.

6. Identificar les construccions d'infinitiu concertat i no concertat.

6.1. Reconeix, analitza i tradueix de forma correcta les construccions d'infinitiu concertat i no concertat i les relaciona amb construccions anàlogues existents en altres llengües que coneix.

7. Identificar i relacionar elements sintàctics de la llengua grega que permetin analitzar i traduir textos senzills.

7.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua grega i els relaciona per traduir-los amb els seus equivalents en català o en castellà.

BLOC 5. GRÈCIA: HISTÒRIA, CULTURA, ART I CIVILITZACIÓ

1. Conèixer els fets històrics dels períodes de la història de Grècia, enquadrar-los en el període corresponent i fer eixos cronològics.

1.1. Descriu el marc històric en el qual sorgeix i es desenvolupa la civilització grega, hi assenjala diferents períodes i identifica per a cadascun les connexions més importants que presenten amb altres civilitzacions.

1.2. Pot elaborar eixos cronològics en els quals es representen fites històriques rellevants consultant, o no, fonts d'informació diferents.

1.3. Distingeix les diferents etapes de la història de Grècia, n'explica els trets essencials i les circumstàncies que intervenen en el pas d'unes a les altres.

1.4. Sap emmarcar determinats fets històrics en la civilització i el període històric corresponent i els posa en context i els relaciona amb altres circumstàncies contemporànies.

2. Conèixer i comparar les principals formes d'organització política i social de l'antiga Grècia.

2.1. Descriu i compara els principals sistemes polítics de l'antiga Grècia i estableix semblances i diferències entre ells.

2.2. Descriu l'organització de la societat grega, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna, relaciona aquests aspectes amb els valors cívics existents a l'època i els compara amb els actuals.

3. Conèixer la composició de la família i els rols assignats als seus membres.

3.1. Identifica i explica els diferents papers que exerceixen dins la família cadascun dels membres, analitza a través d'aquests els estereotips culturals de l'època i els compara amb els actuals.

4. Identificar les principals formes de feina i de lleure existents en l'antiguitat.

4.1. Identifica i descriu formes de feina, les relaciona amb els coneixements científics i tècnics de l'època i n'explica la influència en el progrés de la cultura occidental.

4.2. Descriu les principals formes de lleure de la societat grega, n'analitza la finalitat, els grups als quals van dirigides i la funció en el desenvolupament de la identitat social.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 64/71

5. Conèixer els principals déus de la mitologia.

5.1. Pot anomenar amb la seva denominació grega i llatina els principals déus i herois de la mitologia grecollatina, n'assenyala els trets que els caracteritzen, els atributs i l'àmbit d'influència.

6. Conèixer els déus, mites i herois grecs i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.

6.1. Identifica dins l'imaginari mític déus, semidéus i herois, n'explica els principals aspectes que en diferencien uns dels altres.

6.2. Reconeix i il·lustra amb exemples la pervivència del mític i de la figura de l'heroi en la nostra cultura, analitza la influència de la tradició clàssica en aquest fenomen, assenyala les semblances i les principals diferències que s'observen entre ambdós tractaments i les associa a altres trets culturals propis de cada època.

6.3. Reconeix referències mitològiques directes o indirectes en les diferents manifestacions artístiques i descriu, a través de l'ús que se'n fa, els aspectes bàsics que en cada cas s'associen a la tradició grecollatina.

7. Conèixer i comparar les característiques de la religiositat i religió gregues amb les actuals.

7.1. Enumera i explica les principals característiques de la religió grega, les posa en relació amb altres aspectes bàsics de la cultura hel·lènica i estableix comparacions amb manifestacions religioses pròpies d'altres cultures.

8. Relacionar i establir semblances i diferències entre les manifestacions esportives de la Grècia clàssica i les actuals.

8.1. Descriu i analitza els aspectes religiosos i culturals que sostenen els certàmens esportius de l'antiga Grècia i la seva presència o absència en els seus correlats actuals.

BLOC 6. TEXTOS

1. Conèixer i aplicar els coneixements fonològics, morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua grega per interpretar i traduir coherentment frases o textos de dificultat progressiva.

1.1. Utilitza adequadament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos de dificultat graduada per traduir-los correctament.

1.2. Empra mecanismes d'inferència per comprendre textos de forma global.

1.3. Fa servir correctament el diccionari per localitzar el significat de paraules que comportin dificultat i identifica entre diverses accepcions el sentit més adequat per traduir el text.

2. Comparar les estructures gregues amb les de la pròpia llengua i establir semblances i diferències.

2.1. Compara estructures gregues amb les de la pròpia llengua i estableix semblances i diferències.

3. Analitzar i comentar, a través d'una lectura comprensiva, el contingut i l'estructura de textos clàssics originals o traduïts.

3.1. Elabora mapes conceptuals i estructurals dels textos proposats, en localitza el tema principal i en distingeix les parts.

BLOC 7. LÈXIC

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic grec: les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos.

1.1. Dedueix el significat de paraules gregues no estudiades a partir de paraules de la pròpia llengua o del context.

2. Identificar i conèixer els elements lèxics i els procediments de formació del lèxic grec

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 65/71

(derivació i composició) per entendre millor els procediments de formació de paraules en les llengües actuals.

2.1. Identifica i explica les paraules de major freqüència, els principals prefixos i sufixos i els tradueix a la pròpia llengua.

3. Descompondre una paraula en els diferents formants i conèixer-ne el significat en grec per augmentar el cabal lèxic i el coneixement de la pròpia llengua.

3.1 Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, n'assenyala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en els quals siguin presents.

3.2. Identifica l'etimologia i coneix el significat de les paraules de lèxic comú de la llengua pròpia.

4. Reconèixer els hel·lenismes més freqüents del vocabulari comú i remuntar-los als ètims grecs originals.

4.1. Identifica els hel·lenismes més freqüents del vocabulari comú i n'explica el significat remetent-se als ètims grecs originals.

5. Relacionar diferents paraules de la mateixa família etimològica o semàntica.

5.1. Relaciona diferents paraules de la mateixa família etimològica o semàntica.

Grec II

BLOC 1. LLENGUA GREGA

1. Conèixer els orígens dels dialectes antics i literaris, classificar-los i localitzar-los en un mapa.

1.1. Delimita àmbits d'influència dels diferents dialectes i ubica amb precisió punts geogràfics, ciutats o restes arqueològiques conegudes per la seva rellevància històrica.

2. Comprendre la relació directa que existeix entre el grec clàssic i el modern i assenyalar alguns trets bàsics que permeten percebre aquest procés d'evolució.

2.1. Compara termes del grec clàssic i els equivalents en grec modern, en constata les semblances i les diferències que existeixen entre uns i els altres i hi analitza les característiques generals que defineixen el procés d'evolució.

BLOC 2. MORFOLOGIA

1. Conèixer les categories gramaticals.

1.1. Anomena i descriu les categories gramaticals i assenyala els trets que les distingeixen.

2. Conèixer, identificar i distingir els formants de les paraules.

2.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenyala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en els quals siguin presents.

3. Analitzar morfològicament les paraules d'un text clàssic.

3.1. Sap determinar la forma, classe i categoria gramatical de les paraules d'un text i detecta correctament amb ajuda del diccionari els morfemes que contenen informació gramatical.

4. Identificar, conjugar, traduir i efectuar la retroversió de tot tipus de formes verbals.

4.1. Reconeix amb seguretat amb ajuda del diccionari tot tipus de formes verbals, les conjuga i n'assenyala l'equivalent en català o en castellà.

BLOC 3. SINTAXI

1. Reconèixer i classificar les oracions i les construccions sintàctiques.

1.1. Reconeix, distingeix i classifica els tipus d'oracions i les construccions sintàctiques gregues i les relaciona amb construccions anàlogues existents en altres llengües que coneix.

2. Conèixer les funcions de les formes no personals del verb.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 66/71

- 2.1. Identifica formes no personals del verb en frases i textos, les tradueix correctament i explica les funcions que exerceixen.
- 2.2. Coneix, analitza i tradueix de forma correcta les construccions de participi i les relaciona amb construccions anàlogues existents en altres llengües que coneix.
3. Relacionar i aplicar coneixements sobre elements i construccions sintàctiques de la llengua grega en interpretar i traduir textos clàssics.
- 3.1. Identifica en l'anàlisi de frases i textos de dificultat graduada elements sintàctics propis de la llengua grega i les relaciona per traduir-los amb els seus equivalents en català o en castellà.

BLOC 4. LITERATURA

1. Conèixer les característiques dels gèneres literaris grecs, els autors i les obres més representatives i les seves influències en la literatura posterior.
  - 1.1. Descriu les característiques essencials dels gèneres literaris grecs i n'identifica i assenjala la presència en textos proposats.
2. Conèixer les fites essencials de la literatura grega com a base literària de la literatura i cultura europea i occidental.
  - 2.1. Elabora eixos cronològics i hi situa autors, obres i altres aspectes relacionats amb la literatura grega.
  - 2.2. Anomena autors representatius de la literatura grega, els enquadra en el seu context cultural i en cita i explica les obres més conegudes.
3. Analitzar, interpretar i situar en el temps textos mitjançant la lectura comprensiva i distingir el gènere literari a què pertanyen, les característiques essencials i l'estructura si l'extensió del passatge triat ho permet.
  - 3.1. Fa comentaris de textos grecs, els situa en el temps, n'explica les característiques essencials i identifica el gènere a què pertanyen.
4. Establir relacions i paral·lelismes entre la literatura clàssica i la posterior.
  - 4.1. Explora la pervivència dels gèneres i els temes literaris de la tradició grega mitjançant exemples de la literatura contemporània i analitza el diferent ús que se n'ha fet.

BLOC 5. TEXTOS

1. Conèixer, identificar i relacionar els elements morfològics de la llengua grega en interpretar i traduir textos clàssics.
  - 1.1. Utilitza adequadament l'anàlisi morfològica i sintàctica de textos grecs per traduir-los correctament.
2. Fa la traducció, la interpretació i el comentari lingüístic, literari i històric de textos de grec clàssic.
  - 2.1. Aplica els coneixements adquirits per fer el comentari lingüístic, literari i històric de textos.
3. Identificar les característiques formals dels textos.
  - 3.1. Reconeix i explica a partir d'elements formals el gènere i el propòsit del text.
4. Fer servir el diccionari i cercar el terme més apropiat en la llengua pròpia per traduir el text.
  - 4.1. Empra amb seguretat i autonomia el diccionari per traduir textos i identifica en cada cas el terme més apropiat en la llengua pròpia en funció del context i de l'estil emprat per l'autor.
5. Conèixer el context social, cultural i històric dels textos traduïts.
  - 5.1. Identifica el context social, cultural i històric dels textos proposats partint de referències preses dels propis textos i les associa amb coneixements adquirits prèviament.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 67/71

BLOC 6. LÈXIC

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic grec.

1.1. Explica el significat de termes grecs mitjançant termes equivalents en català o en castellà.

2. Identificar i conèixer els elements lèxics i els procediments de formació del lèxic grec per entendre millor els procediments de formació de paraules en les llengües actuals.

2.1. Descompon paraules preses tant del grec antic com de la pròpia llengua en els diferents formants i n'explica el significat.

3. Reconèixer els hel·lenismes més freqüents del vocabulari comú i del lèxic especialitzat i remuntar-los als ètims grecs originals.

3.1. Identifica els hel·lenismes més freqüents del vocabulari comú i del lèxic especialitzat i n'explica el significat a partir dels ètims grecs originals.

3.2. Reconeix i distingeix a partir de l'ètim grec cultismes, termes patrimonials i neologismes i explica les evolucions diferents que es produeixen en un cas i l'altre.

4. Identificar l'etimologia i conèixer el significat de les paraules d'origen grec de la llengua pròpia o d'altres, objecte d'estudi tant de lèxic comú com especialitzat.

4.1. Dedueix el significat de paraules gregues no estudiades a partir del context o de paraules de la seva llengua o d'altres que coneix.

4.2. Dedueix i explica el significat de paraules de la pròpia llengua o d'altres, objecte d'estudi a partir dels ètims grecs dels quals procedeixen.

5. Relacionar diferents paraules de la mateixa família etimològica o semàntica.

5.1. Comprèn i explica la relació que existeix entre diferents termes pertanyents a la mateixa família etimològica o semàntica.

6. Reconèixer els elements lèxics i els procediments de formació del lèxic grec, la derivació i la composició, per entendre millor els procediments de formació de paraules en les llengües actuals.

6.1. Sap descompondre una paraula en els seus diferents formants i conèixer-ne el significat en grec per augmentar el cabal lèxic i el coneixement de la pròpia llengua.

h) Els materials i recursos didàctics que s'han d'utilitzar

Els textos que treballarem seran principalment del manual *Ἀθήναζε*. Se'ls passaran en fotocòpies. Els alumnes han d'elaborar els seus propis apunts. També emprarem com a eina de feina la plataforma *Moodle* i el google *Classroom* que permet fer arribar esquemes de gramàtica als alumnes així com treballar exercicis entre moltes d'altres prestacions. Treballarem exercicis a través de la pàgina www.discendo.com

Ens plantejam treballar la lectura a classe a través d'una selecció de textos. A Grec I treballarem les adaptacions de la *Ilíada* i l'*Odissea*: *Naus negres davant Troia* i *Les aventures d'Ulisses*. A Grec II treballarem les dues obres que veurem representades al Festival de Teatre Clàssic: *Antígona* de Sòfocles i *Lisístrata* d'Aristòfanes.

Al llarg del curs s'aniran treballant textos a classe per il·lustrar les principals obres de la literatura grega.

i) Els procediments de suport i de recuperació

Seràn els mateixos que s'especifiquen per a la matèria de Llatí tenint en compte que el model d'examen de l'avaluació extraordinària serà el següent:

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 68/71

Grec I

Traduir un text grec, de quatre o cinc línies, utilitzant diccionari sense gramàtica (30%).

Analitzar sintàcticament el text (30%).

Contestar les cinc preguntes dels tipus (40%):

Morfologia nominal (1)

Morfologia verbal (1)

Forma dos derivats a partir d'un ètim grec i explica el significat i l'etimologia de dues paraules (1)

Pregunta teòrica (0.5)

Pregunta de cultura (0.5)

Grec II

Analitzar sintàcticament un text grec, de quatre o cinc línies, utilitzant diccionari i apèndix gramatical (30%).

Traduir el text (30%).

Contestar les cinc preguntes dels tipus (8% cadascuna):

Analitzar morfològicament cinc paraules del text elegit.

Formar dos derivats a partir de cinc paraules gregues.

Explicar l'etimologia i el significat de cinc mots.

Explicar un tema de literatura grega.

Explicar un tema de mitologia grega.

Es podrà reduir fins a un 10% de la qualificació per faltes d'ortografia, redacció, expressió...

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors a Grec I

És impossible que es doni aquesta circumstància ja que la matèria de Grec es dona per primera vegada a 1r de Batxillerat.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes repetidors a Grec I

Es treballarà de la mateixa manera que s'especifica a la matèria de Llatí.

Activitats de reforç i mecanismes de recuperació per a alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors a Grec II

De donar-se aquesta circumstància, les activitats de reforç i els mecanismes de recuperació de la matèria pendent seran els mateixos que s'estableixen a la matèria de Llatí.

Aplicarem les mateixes activitats de reforç i mecanismes de recuperació que s'especifiquen en el mateix apartat de la programació de Llatí per a alumnes repetidors de Grec II.

j) Les estratègies i els procediments d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge

Són les mateixes que s'especifiquen per a la matèria de Llatí.

k) La contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau

D'acord amb les recomanacions del Parlament Europeu, que la Llei orgànica per la millora de la qualitat educativa fa seves, el currículum ha d'integrar les competències clau per a

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 69/71

l'aprenentatge permanent, i és un dels seus objectius fer que l'alumne assoleixi, també a través del grec, les habilitats, els coneixements, els valors i les actituds descrits en cada competència.

Comunicació lingüística

Per la seva natura el grec contribueix, en primer lloc i principalment, a la competència lingüística. La part més important dels continguts està tota orientada a fer que l'alumne, tant en grec com en la llengua pròpia, millori i domini el vocabulari i entengui la gramàtica i tota la funcionalitat del llenguatge, per treure el màxim partit a l'acte de la comunicació verbal i escrita. La varietat dialectal del grec i la interrelació amb les llengües veïnes destaca el valor de la diversitat i la riquesa que aporta el coneixement d'altres pobles i altres llengües. El pensament filosòfic promou el caràcter dialogant i obert, el reconeixement d'altres punts de vista i una actitud positiva per defensar idees pròpies i intentar rebatre les contràries, sense voler imposar les primeres ni tancar-se radicalment a les altres.

Competència matemàtica i competències clau en ciència i tecnologia

En un cert sentit, l'aplicació dels coneixements morfològics i sintàctics per comprendre i traduir correctament un text es pot veure com el perfecte equivalent del pensament científicomatemàtic aplicat a la resolució de problemes. D'altra banda, l'etimologia inclou especialment l'origen grec d'una quantitat ingent de termes científics i tecnològics que, llevat dels més especialitzats, no són ni molt menys d'ús exclusiu dels estudiants de ciències. I en tercer lloc, la descripció dels assoliments científics i filosòfics dels grecs i l'actitud respecte d'aquests en èpoques i cultures posteriors propicia una visió oberta, respectuosa i tolerant envers els resultats dels investigadors de tots els àmbits.

Competència digital

Més enllà de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació com a eina pedagògica ja imprescindible, tant en la tasca docent directa com a través de les aules virtuals, es tracta de fer que l'alumne les emprï activament. El professor ha de trobar recursos, o elaborar-los ell mateix, per explicar els continguts de l'assignatura i perquè els alumnes facin exercicis pràctics que poden complementar o substituir els del llibre de text, si és el cas; l'alumne ha de saber arribar als recursos proposats pel professor i ha de saber fer-los correctament aplicant-hi allò que ha après. També s'han de proposar treballs que impliquin cerca d'informació, amb una selecció raonada i crítica d'allò que s'ha trobat, de manera que l'alumne n'extregui les pròpies conclusions i les presenti reelaborades de manera original i mitjançant, també, els recursos digitals. Sense haver de ser experts en informàtica, el professor pot orientar l'alumne per tal que assoleixi un grau de coneixements satisfactori en l'ús d'aquestes tecnologies.

Aprendre a aprendre

L'aprenentatge d'una llengua com el grec (i també, òbviament, el llatí) és una molt bona eina perquè l'alumne desenvolupi aquesta competència. La virtut, assenyalada en la introducció, que té d'estructurar la ment i de fomentar el pensament raonat i ordenat, té una incidència directa en aquest sentit. Però el professor ha de fer una passa més i ha d'orientar els alumnes

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 70/71

perquè individualment o col·lectiva gestionin el seu aprenentatge, cadascú en funció de la seva personalitat i les seves capacitats i habilitats. Un exemple pot ser proporcionar als alumnes un text a partir del qual, i sabent on es pot trobar la informació adequada, extreguin els conceptes teòrics (que tant poden ser gramaticals com de mitologia o de literatura) i els comparteixin amb els companys. Aquesta mena de reptes motiven els alumnes perquè se senten actius en el procés i els resultats obtinguts són més sòlids i augmenten la confiança i l'autoestima.

Consciència i expressions culturals

El coneixement de la civilització grega antiga (incloent-hi la llengua) serveix per prendre consciència dels orígens de la nostra cultura, en l'àmbit europeu o en l'àmbit local balear, en els camps més variats de les manifestacions artístiques: literatura, arquitectura, arts plàstiques, etc. Veure l'empremta clàssica en tots aquests camps fa veure la Grècia clàssica no com una cultura antiga i llunyana en tots els sentits, sinó com quelcom viu i actual i, alhora, ajuda a entendre i valorar plenament, per exemple, la pintura renaixentista, les tragèdies de Shakespeare, les Horacianes de Costa i Llobera o la darrera pel·lícula de temàtica mitològica. Aquest coneixement va paral·lel a la valoració respectuosa i positiva d'aquestes obres modernes i d'aquelles que en són el model.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Molt relacionada amb la d'aprendre a aprendre, aquesta competència s'assoleix especialment a través de l'elaboració de treballs individuals i col·lectius en què l'alumne exerceix les seves habilitats per organitzar els materials amb què ha de treballar i organitzar-se amb els companys i fer una distribució equitativa de tasques, fixar uns terminis per lliurar resultats (sentit de l'autodisciplina) i assumir la responsabilitat per la feina per cadascú.

Competències socials i cíviques

La feina en comú i l'exposició de resultats és un marc idoni per fomentar la solidaritat, perquè els alumnes s'ajuden entre ells per resoldre problemes, la tolerància i el respecte mutu, ja que han d'escoltar opinions i punts de vista diferents i han d'aprendre a valorar-los.

En un altre sentit, la Grècia clàssica ens ha dotat d'un model d'organització política, la democràcia i els valors ètics lligats a ella, que malgrat les diferències, són encara els nostres. La comparació amb altres règims polítics ja a l'antiga Grècia, com la tirania o l'oligarquia, i amb les democràcies actuals, ajuden a valorar cada sistema polític en la justa mesura; i en el cas concret de les nostres democràcies, ajuda a apreciar el que tenen de positiu, a reconèixer-ne els defectes i a entendre els perills que entranya la pèrdua o la degradació d'un règim de llibertats com el nostre.

Finalment, l'estudi crític de l'organització social a l'antiga Grècia, precisament pels seus defectes, potencia els valors actuals, el sentit de la igualtat, la justícia i la solidaritat, així com l'estudi de la religió grega i les seves relacions amb altres religions contemporànies fomenta la tolerància en el camp de les creences, especialment pel caràcter obert i no exclusivista que tenien els grecs en aquestes qüestions.

	IES PASQUAL CALBÓ I CALDÉS	Data: 30-09-19	
	MP02 ENSENYAMENT I APRENTATGE	MOD020201	
	PR0202 Programació Programació Departament didàctic	REV 3	Pàg. 71/71